

ПЛОВДИВСКИ УНИВЕРСИТЕТ

ИЗДАНИЕ ЗА ОБРАЗОВАНИЕ, НАУКА И КУЛТУРА

Брой 3 – 4 (478 – 479), година XXXVI

23 април 2018 година

Промоции... Промоции... 3575 са абсолвентите от випуск 2017

Какво реши Общото събрание
на Пловдивския университет

На стр. 2

Националната конференция за
приобщаващото образование
премина под патронажа на
министър Красимир Вълчев

На стр. 8

На стр. 4

Главният прокурор Сотир Цацаров връчи на отличника на ЮФ Кристиан Райчев статуетка на лъв и фототипно издание на „История славянобългарска“

Стр. 24

Отличници награждават отличници

В Броя ще прогледете още:

- Открита бе Лаборатория по комуникативни компетентности и образователни услуги
- Връзките между езика и музиката
- Международен проект стимулира социалното предприемачество и повишаването на заетостта
- Щрихи към портрета на Яворов – неизвестен и непубликуван спомен
- Първо национално състезание по гражданско и търговско право в ЮФ
- „Английски език и културно наследство“ е нова бакалавърска специалност в ПУ
- Дните на китайската култура вече са традиция
- Резултати от конкурсите и състезанията, организирани от Студентския съвет

Общото събрание гласува нов правилник за дейността на Пловдивския университет и избира нови членове на Академичния съвет

На 16 април 2018 г. в грандхолел „Пловдив“ беше свикано Общото събрание на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“. Стартът на форума беше даден от председателя проф. д-р Асен Рахнев, който отбеляза, че на днешния ден се навършват 139 години от създаването на Търновската конституция, а присъстващите в залата са призвани да гласуват конституцията на пловдивската алма матер. Дневният ред включваше три точки:

1. Приемане на правилник за устройството и дейността на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“.

2. Информация за състоянието и перспективите пред Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“.

3. Избор за попълване на състава на Академичния съвет.

На събранието присъстваха 307 членове от 385 души списъчен състав, като за добрата организация спомогнаха и съответните комисии: Мандатна комисия – председател г-н Румен Киров; Комисия за явно гласуване – председател проф. д-р Манчо Манев; Комисия за тайно гласуване – председател проф. д-р Илиана Велчева; Комисия по предложенията – проф. д-р Невена Милева.

Правилникът беше предварително публикуван в сайта на Университета, а в неговата подготовка са взели участие хора от различни факултети, служби и ръководството на ПУ. Проф. Рахнев отбеляза, че само на хартиен носител е имало 18 варианта, без да се броят многобройните други допълнения, уточнения, бележки, които са взети предвид. За тази изключително обемна екипна работа той благодари на всички, които са дали своя принос: проф. Емилия Друмева, проф. Васил Мръчков, доц. Илиян Шотлеков, доц. Теодора Филипова, доц. Ярослава Генова, проф. Румяна Танкова, проф. Невена Милева, доц. Веселин Кметов, проф. Антон Илиев, проф. Христо Крушков, проф. Манчо Манев, доц. Мария Стоянова, г-жа Ненка Пъкова, г-жа Грозданка Генова-Певичарова, г-н Румен Киров, г-жа Владислава Митева, доц. Христо Паунов, доц.

Константин Пехливанов, д-р Георги Ганчев, д-р Антония Илиева. Гласуването на правилника стана глава по глава и резултатът от добрата предварителна работа беше налице – единствените уточняващи бележки бяха направени от проф. Иван Русков и от доц. Христо Паунов.

След приемането на правилника беше гласувано да се разменят местата на втора и трета точка в дневния ред за по-голяма оперативност. Първо се проведе гласу-

Моменти от работата на Общото събрание

ването за попълване на Академичния съвет и докато Комисията по тайния избор броеше гласовете, ректорът проф. Запрян Козлуджов очерта някои проблеми и тенденции, които са намерили своето решение или предстоят. Пълен отчет за дейността на университетското ръководство ще бъде направен в края на неговия мандат, който изтича след малко повече от година.

Ето накратко какво заяви в експозето си проф. Козлуджов: „Аз самият и целият екип се ръководим от няколко основни принципа, които са доказали своята ефективност – висока степен на отговорност, железен реализъм, прагматизъм, съчетан с баланс на интересите на отделните звена.“

Как да оценим състоянието на Университета в момента? Най-краткото определение е стабилност. Финансова и академична стабилност, с която много малко университети, а от големите – нито един, могат да се похвалят. И това не е случайно. Парите имат свойството да не достигат, зависи как ги управляваш. Целият екип показва, че можем да ги управляваме, без да се

влиза в режим на луди икономии. Финансовата стабилност я усещате и по джобовите си – въпреки сложните времена, в които живеем, миналата година по това време качихме заплатите с малко повече от 5%, от 1 ноември академичният състав получи още 5% с увеличението на научните степени. Ако направим кандидатстудентска кампания, каквато очакваме, ще има следващи стъпки в тази посока. Дали ще се случи, зависи от всички нас и от начина, по който работим. Надявам се да съхраним този психоклимат, който много малко институции имат, особено когато става дума за мащабите на един университет.

По отношение на инфраструктурата. Имаме изключително сериозни проблеми, но преди седем години започнахме и до днес вървим по верния път. Преди брое дни получих акта за възвеждане в експлоатация на последната, четвъртата сграда на общежитията. Министърът на образованието и науката г-н Красимир Вълчев, който гостуваше на конференция на Педагогическия факултет, беше изключително изненадан от вида-

ното. Той самият каза, че в началото е помислил, че вижда някакъв нов квартал и че никъде в България няма такива модерни общежития. И понеже са ме питали: „Това ли е най-важното?“ – важно е – и за статута, и за статуса на Университета. Ако осигурим добро стопанисване и запълняемост на тези 600 места, четирите общежития трябва да ни носят около 450 хил. лв. чиста печалба годишно.

Започнахме да освобождаваме терените на жандармерията, актьорите имат нова база, видяхте какво стана със северния двор на Ректората, където само за 60 хил. лв. беше изграден модерен паркинг. Закупена беше сградата на Химическия факултет – проблем, който висеше от десетилетия като Дамоклев меч. Сега, разбира се, предстои още един труден етап – започването на ремонтите и съвместяването им с учебния процес.

След почти 10-годишни борби ул. „Костаци Пеев“ в частта си, преминаваща през територията на ПУ, вече е затворена, има и решение за това на Общинския съвет. Предстоят още няколко административни стъпки и мястото на старите бараки ще придобие съвсем различна визия. Имаме и подкрепата на кмета на Пловдив г-н Иван Тотев, радваме се, че общината вече разбира ролята на Пловдивския университет не само като образователна, културна, репрезентативна, но и като инфраструктурна единица за града.

По отношение на перспективите. Живеем в много сложна ситуация, която няма да става по-лесна, и това се отнася не само за демографския проблем. Видяхте преди две години

Лингвистичният клуб взе участие в национален образователен семинар

Радостина КОЛЕВА

На 31 март 2018 г. в СУ „Св. св. Кирил и Методий“ във Велинград се проведе семинар на тема „Учителят преди, сега и утре“. За участие във форума бяха поканени представители на Лингвистичния клуб в ПУ „Паисий Хилендарски“ с ръководител доц. д-р Красимира Чакърова, учители по български език и литература от различни учебни заведения в Южна България, както и университетски преподаватели – гл. ас. Росица Декова, гл. ас. Веселина Койнакова, гл. ас. Ивана Колева от ПУ, д-р Маргарита Димитрова и Димитрия Желязкова от Департамента за езиково и специализирано обучение в МУ – Пловдив. Основни организатори на събитието бяха г-н Филип Филипов, учител по български език и литература в СУ „Св. св. Кирил и Методий“ и бивш член на Лингвистичния клуб, и доц. д-р Соня Райчева, дългогодишен преподавател по методика на обучението по литература в ПУ.

СУ „Св. св. Кирил и Методий“ е едно от най-старите учебни заведения във Велинград, открито през 1889 г. Днес то се е специализирало в сферата на чуждоезиковото обучение и преподаването на информатика. Още с влизането в сградата на училището ни направиха впечатление многобройните купи, които са спечелени от възпитаниците му в различни състезания. По-късно научихме, че учениците постигат успехи във всички области на науката, чуждите езици, спорта и изкуството.

Бяхме топло приветствани от директорката г-жа Ани Василева, преподавател по английски език. Домакините ни изненадаха и с разнообразна артистична програма. С удоволствие се насладихме на сценките „Радина вълнения“ и „Училищни лудории“, на хоровото изпълнение на училищния химн, както и на приятните музикални поздравии, поднесени от вокалната формация „Звънче“ с ръководители

Членове на Лингвистичния клуб заедно с доц. Красимира Чакърова

сем. Казалиеви и от други талантливи млади певци.

Впечатлени бяхме от отличното представяне на учениците, участващи в дискуссионния форум. Те бяха разделени на три групи от по трима души и направиха презентации на тема „Учителят – преди, сега и утре“. Момичетата изненадаха приятно присъстващите със солидната си подготовка, реторическите си умения и отличното владение на българския книжовен език. Всички бяха на мнение, че учител не е просто професия, а мисия и призвание. Някои от тях споделиха желанието си да упражняват учителската професия в бъдеще.

Г-жа Лиляна Шаламанова – заместник-директор на училището, сподели свои иновативни идеи за обучението в началния курс. Например на организираниите състезания по четене измежду четвъртокласниците се излъчват „посланици на книгата“, които по-късно влизат в часовете да четат на първокласниците. Бяха споделени много идеи за това как да се приобщи най-малките ученици към четенето, а не да се отблъснат още в самото начало, как да бъдат привлечени от света на книгите.

В дискусията участваха преподаватели по български език и литература във всички етапи на обучението – Цанка Чачова от СУ „Софроний Врачански“ – Пловдив,

Мими Михайлова от ПГЕЕ – Пловдив, и бивш директор на българското училище в Прага, Мариана Ангелова от ОУ „Панайот Волов“ – Пловдив, Евелина Пиперова от СУ „Хр. Ботев“ – гр. Белово, и Красимира Втева от СУ „Паисий Хилендарски“ – Пловдив, както и представители на академичната общност – гл. ас. Ивана Петкова, д-р Маргарита Димитрова и Димитрия Желязкова. Научихме за предизвикателствата при работа с деца от малцинствата, за спецификите на преподаване на български език на чужденци, бяха споделени много добри практики, например провеждане на съвместни уроци на преподаватели по български език и по други предмети, когато такова сътрудничество е уместно. Своя скромнен преподавателски опит като стажант-учител сподели и Красимир Обретенков от Лингвистичния клуб. Дискусията беше изключително интересна, ползотворна и вдъхновяваща както за настоящите, така и за бъдещите учители.

След края на дискуссионния форум имаше възможност да раздадем кандидат-студентски материали за специалностите, предлагани от Филологическия факултет в ПУ, и да отговорим на въпросите на зрелостниците. Запознахме се с две кандидат-студентки, избрали филологически специалности в нашия университет: Елена Папазова и Полина Ангелова.

За нас беше удоволствие да разгледаме изложбата с творби на възпитаници на училището. Домакините с голяма гордост показаха „Рибния буквар“, целия преписан собственоръчно от четвъртокласниците със старанието и прецизността на възрожденски книжовници.

След закриването на семинара прекарахме незабравим следобед на езерото Клептуза – голяма местна забележителност.

На втория ден – 1 април, празникът продължи, защото беше Цветница. След закуска се отправихме към Историческия музей на Велинград. Там имаше възможност сами да изработим по едно писано яйце с помощта на характерната за този регион технология с восък. Независимо от резултата, голямо беше удовлетворението да се почувстваме като художници. След това разгледахме богатата експозиция от писани яйца, както и залата, посветена на партизанката Вела Пеева, чието име носи Велинград. Интересният разказ на екскурзовода ни накара да се замислим, че днес като че ли с лека ръка отхвърляме всичко, свързано с периода на антифашистката съпротива в България, но забравяме, че и тогава са живели честни, безкористни и жертвоготовни млади хора, отдали живота си в името на своя идеал. Имаше възможност да видим и експонатите в залата, посветена на живота и творчеството на световноизвестния оперен бас Николай Гяуров, който също е родом от Велинград.

Последното място, което посетихме в града, беше църквата „Св. Троица“. Успяхме да си вземем върбови клонки и да послушаме част от литургията за Цветница.

Тръгнахме си вдъхновени и заредени, припомним си безсмъртните стихове на Чосър, които може би най-добре обобщават мисията на учителя:

*Готов бе да живее във забравата,
да учи само и да поучава.*

От стр. 2

какво стана с приема, надяваме се тази катастрофа да не засяга в такава степен нашия университет – по ред причини той е желана образователна институция, стои стабилно на образователния пазар.

Ректорът отбеляза, че перспективите в голяма степен са и функция от случващото се в областта на образованието в национален

план. Например част от промените в Закона за висшето образование са пряко свързани с развитието на академичния състав. Предстои да се приеме правилник за приложение на закона и ако той не бъде добре прецизиран, може дълго да се блокира системата. Обсъждат се промени по отношение на акредитационните процедури – вероятно ще отпадне институционалната акредитация, а ще има само прог-

амни акредитации, протичащи едновременно във всички висши училища, в които има обучение в съответното направление. Промените ще засегнат и управлението на вузовете, като се цели да се запази автономията им, но същевременно държавата да има механизми, чрез които да се намесва при необходимост.

В края на заседанието бяха обявени и имената на новите чле-

нове на Академичния съвет: доц. Христо Паунов, докторант Веселина Тоскова и студентите Русана Филипова, Мирослав Радичев, Теодора Цонева, Елеонора Димитрова, Александра Кръстева, Мария Бъчварова. На всички тях, на останалите членове на Академичния съвет и на университетското ръководство пожелаваме много здраве и ползотворна работа!

Тильо Тилев

3575 са абсолвентите от випуск 2017

Тържествените промоции на студентите от випуск 2017 на Пловдивския университет започнаха в края на февруари с Химическия факултет и продължиха с останалите факултети. За 52 път възпитаниците на пловдивската алма матер, техните преподаватели, родители и близки съпреживяха най-вълнуващия момент в живота на Университета. Момент, който увенчава положените усилия по време на следването на всеки един поотделно и трасира неговото бъдеще. Неслучайно сред гостите имаше и много представители на бизнеса и на обществени организации, които са традиционни партньори на Пловдивския университет и бъдещи, някои вече и настоящи, работодатели на абсолвентите.

Ето накратко и профила на випуск 2017 в числови измерения по данни на Университетския информационен център. Броят на дипломираните се общо е 3575 абсолвенти, от които бакалаврите са 1901, а магистрите – 1674. Ето и разпределението им по факултети: Факултет по математика и информатика – 260 бакалаври, 130 магистри; Физико-технологичен факултет – 55 бакалаври, 46 магистри; Филологически факултет – 331 бакалаври, 86 магистри; Биологически факултет – 152 бакалаври, 121 магистри; Химически факултет – 66 бакалаври, 41 магистри; Педагогически факултет – 534 бакалаври, 631 магистри; Юридически факултет – 244 магистри; Факултет по икономически и социални науки – 405 бакалаври; 316 магистри; Философско-исторически факултет – 98 бакалаври, 59 магистри.

Предлагаме ви колективното слово на Анна-Мария Сурчева и Кристиан Лъсков – абсолвенти от Философско-историческия факултет.

„Пловдивски университет“

Филологически факултет

Факултет по математика и информатика

Химически факултет

Физико-технологичен факултет

Педагогически факултет

Философско-исторически факултет

Приветствено слово на двама от отличниците към абсолвентите и преподавателите във ФИФ

Кристиян Лъсков: Уважаеми г-жо Заместник-ректор, г-жо Декан, членове на деканското ръководство, скъпи преподаватели и абсолвенти, горди родители и гости... бабо... За нас е чест да ви поздравим от името на випуск 2017!

Преди 5 години се намирах от другата страна на булеварда зад вас, в двора на една от гимназиите. Поводът беше същият, но всичко друго не бе. Държавите и университетите по картата свършваха. Трябваше да се бърза.

Преследвахме детски мечти, по-често бяхме сами, оставихме много хора в миналото, за да намерим себе си. И ето ни днес тук – с нашите пропуски, неудачи, победи и опит. Сега обаче не е време за раздяла, а е време за обща работа и съзидание. Огледайте се, стоим като отбор. И не го казвам заради залата, а заради утрешния ден, който изисква от нас да се подкрепяме и да дадем всичко от себе си. Всичко, на което ни научи университетът. През изминалите 4 години получихме даром и с труд много, а от сега нататък ние трябва да започнем да даваме, отдавайки най-напред своята признателност и благодарност към нашата Алма матер.

Анна-Мария Сурчева: В оригиналната си латинска употреба думата „университет“ може да се преведе като „общност от учители и ученици“ и през тези четири години ние наистина бяхме свързани в едно цяло от тънката, но здрава нишка на вечния стремеж към знание. Когато дойдохме тук от близки и далечни кътчета на нашата страна, ние бяхме все още почти деца, въоръжени единствено с любопитството си да научат повече за света и човека. Пред нас постепенно се разкриваше такова богатство от съдби и идеи, каквото може да представи в пълнотата му само Философско-историческият факултет. На преподавателите си искаме да благодарим за академичните знания, но не по-малко ценен беше добрият пример, който ни дадоха. От бараките в двора на Ректората до долината на река Русенски Лом, от семинарните зали на ул. „Костаки Пеев“ до великолепието на някогашния Константинопол, нашите преподаватели ни учеха да помислим, преди да повярваме; да знаем, преди да говорим; да разбираме, преди да отсъдим... Завършвайки днес Философско-историческия факултет,

ние поемаме на свой ред отговорността да бъдем любители на мъдростта, хуманността и истината...

Кристиян Лъсков: Оттук нататък ни предстоят много избори. Най-важното обаче е да помним, че винаги имаме правото на избор, а никога да не прекланяме глава пред негодите и неправдата. Ако има един универсален урок, който хуманитарното образование ни е дало, то той е, че на първо място стои изборът да останем човеци. Да останем честни и почтени пред себе си и обществото. Да приемем с доблест мисията си на будители, на хранители на духовността и знанието, предадени ни от нашите преподаватели. Някои от нас ще станат даскали и ще поемат на плещите си бъдещето на нашата изстрада нация в името на един по-добър свят. Към утрешните смели учители сред нас именно отправяме словото на Вапцаров:

Макар и шаблонно,
аз смело ще кажа,
че трябва да влеем
умът и кръвта си,
живота си даже
във нашта идея.

Анна-Мария Сурчева: Скъпи колеги, днес всички ние ще излезем оттук с дипломите си за висше образование, в които се отразяват резултатите на общия труд от последните четири години. Най-важното обаче, което получихме от университета, не са академичните знания и най-хубавото, което можем да дадем оттук нататък, не зависи от оценките в книжките ни. Истинските резултати от нашето старание ще проличат тепърва – от класните стаи, през съхранената историческа памет, към бавното отхвърляне на традиционния ни български песимизъм. Нека не се поддаваме на внушенията, че в нашата страна няма възможности за развитие; нека докажем с примера си, че България има достатъчно млади и добри специалисти, които са готови със знанията и труда си да осъществят мечтата на Левски „да свети Българско най-бляскаво като едничка държава в цяла Европа!“.

Уважаеми колеги и приятели, честито дипломиране и на добър час!

Факултет по икономически и социални науки

Биологически факултет

Абсолвентите от 53-тия випуск на Филиала в Смолян получиха своите дипломи

Доц. д-р Русалена ПЕНДЖЕКОВА-ХРИСТЕВА

В Академичната зала на Филиала на Пловдивския университет в гр. Смолян на 14 април 2018 г. се проведе тържествената церемония по случай завършването на випуск 2017. Своите дипломи получиха 161 бакалаври и магистри от специалностите: *Начална училищна педагогика с чужд език; Български език и английски език; Български език и история с културен мениджмънт; Информационни технологии, математика и образователен мениджмънт; Биология, човешко поведение и здраве; Туризъм; Маркетинг и Мениджмънт в туризма.*

Официални гости на академичната промоция бяха: заместник областният управител на област Смолян – Владимир Гърбелов; заместник-деканът на Факултета по математика и информатика – доц. д-р Боян Златанов; президентът на Ротари клуб – Смолян – Здравко Шехов, директори на базови училища и представители на различни образователни и културни институции в гр. Смолян.

Официалната церемония по връчването на дипломите на поредния 53-ти випуск бе открита от заместник-директора по учебната дейност във

Филиала – доц. д-р Русалена Пенджекова.

Първото приветствие към абсолвентите поднесе директорът на Филиала в Смолян проф. д-р Илиан Иванов. Той ги поздрави по случай успешното дипломиране и отбеляза, че това е знаков момент, който изпълва със съдържание усилията на всички – студенти, преподаватели, служители и родители.

Заместник областният управител на област Смолян – Владимир Гърбелов, също отправи благопожеланията си към абсолвентите и изрази вълне-

Щастливите абсолвенти заедно с част от ръководството на Филиала

нието си като един от възпитаниците на Филиала. Той пожела на завършилите успех и сили да намерят своето истинско призвание.

От името на абсолвентите слово произнесе Емилия Згурова от специалността *Биология, човешко поведение и здраве* – един от отличниците на випуск 2017. Тя изрече и *Галилеевата клетва*, която по традиция пола-

гат всички дипломирани студенти на Пловдивския университет.

След закриването на церемонията всички абсолвенти, гости и преподаватели изпълниха празнично украсения двор на Филиала, за да вдигнат наздравица за успешното дипломиране и да запечатат празничните емоции с традиционната обща снимка на абсолвентите от випуск 2017 г.

Чешка вечер организираха бохемистите в Университета

Елка ПЕТРОВА

Залата на Университетската библиотека при Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ кокетничеше в цветовете на чешкото знаме. Тишината и спокойствието на читалнята за няколко часа бяха заменени от историите, които разказва всеки тон на чешката музика, от интересни разговори, занимателни игри и смях. Това беше атмосферата, от която станаха част всички гости на провелото се на 12.04.2018 година културно мероприятие под надслов *Чешка вечер*. Събитието беше посветено на *40-годишнината от откриването на бохемистиката в Пловдивския университет* и беше организирано от студентите бохемисти във Филологическия факултет от втори и трети курс, следващи специалността „Славистика“, с подкрепата на преподавателите по чешки език в катедра „Славистика“. Мероприятието имаше за цел да запознае по достъпен и забавен начин гостите с очарованието на чешкия език, със

Обща снимка на кандидат-студенти, студенти и преподаватели бохемисти

загадките на културата и традициите и да предизвика интерес както от страна на студенти от различни специалности, така и от страна на преподаватели от университета. Всички присъстващи получиха подарък – ръчно изработено цвете, напомнящо на чешкото знаме и скрито в себе си по едно чудно пожелание, за да имат възможността да отнесат у дома частица от атмосферата на *Чешката вечер*. Частица, която да им подарява усмивка и след края на вечерта, като им напомня за приключението,

което са изживели. За студентите бяха осигурени и материали от Студентския съвет към Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“. Организаторите на *Чешката вечер* бяха подготвили богата програма с множество изненади, стремяща се да подари на гостите пътешествие из чешката култура, като от обикновени наблюдатели и зрители ги превърне в активни участници – имаше увлекателни игри, загадки и задачи, включващи придобиването на нови познания за междуетниковите омони-

ми, фразеологията и традиционните чешки ястия. Бяха раздадени допълнителни награди, свързани с чешките забележителности и литература, за да се стимулира положеното усилие и старание от страна на присъстващите. Сред гостите на събитието имаше и ученици, изучаващи чешки език, които впечатлиха и изненадаха със своите познания и усърдно участие в игрите. Студенти от Чехия, обучаващи се в Пловдивския университет по програмата „Еразъм“, бяха включени като участници в програмата, за да се усети мелодичността и красотата на чешкия език, представена от носители на езика. В края на вечерта всички гости имаха възможността да се насладят на ритъма на чешката музика, да разговарят с преподавателите в една неформална среда, да се запознаят и общуват с нови хора и да се докоснат до чешката кухня, като опитат ястия, приготвени по чешки рецепти и символизиращи важна част от кулинарните традиции на чешкия народ.

Преподаватели и студенти от Университета отбелязаха 140-годишнината от Освобождението на България

Димитър РОДОЗОВ

Първомартенска празнична Вечер на българо-руската дружба по повод на 140 години свободна България организираха Центърът за руски език и култура, катедра „Руска филология“ и Университетската библиотека със съдействието на Студентския съвет в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“. Идеята на вечерта бе да се отбележи националният празник на България, като се отдаде почит и уважение към събитията от Руско-турската война от 1877 – 1878 г., донесла нашата свобода и дала свидни жертви от руска и българска страна.

Гостите на събитието се насладиха на богатото музикално оформление, кръшните хора и специалните награди в университетското бистро „Ф10“.

Подписването на Санстефанския мирен договор на 3 март (19 февруари ст. ст.) 1878 г.

Организаторите се погрижиха да припомнят на присъстващите русисти и историци факти, събития и личности от периода на националноосвободителното движение на българския народ чрез специално подготвена викторина. Така

студенти и преподаватели се съревноваваха в познанията си по българска история и литература, като си спомниха вечните патриотични песни на България, откъси от емблематични български филми и най-вече подвига на родни герои и

руски освободители като Христо Ботев, Георги Бенковски, ген. Михаил Скобелев, ген. Йосиф Гурко. За верните си отговори участниците във викторината получиха комплекти от Студентския съвет и специални подаръци – книги на историческа тематика, предоставени от Университетската библиотека.

Приятна изненада за всички се оказа танцувалната част от вечерта, когато специално поканените танцьори от фолклорен клуб „Мегдана“ представиха на гостите етюда си „Тракийска ръченица“, който не остави публиката безучастна. Заведението бе огласено и от традиционното караоке на руски и български естрадни и съвременни песни. Организаторите изразиха надежда да превърнат подобни вечери в традиция.

„Английски език и културно наследство“ е нова бакалавърска специалност в ПУ

Една от новите специалности, които се откриват през учебната 2018/2019 година в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“, е „Английски език и културно наследство“. Тя представлява интердисциплинарен съвместен проект на Философско-историческия факултет и Филологическия факултет. Неслучайно бакалавърската програма се появява точно през 2018-а – Европейската година на културното наследство. Целта е да се отговори на увеличаващото се търсене на специалисти в образователния и културния сектор с подготовка, фокусирана върху особеностите на работата с културното наследство в национален и международен план.

Обучението в специалността цели да подготви студентите да получат квалификация на учители по английски език и едновременно с това да натрупат знания и компетенции, които да им позволят да работят като уредници в културни институти и музеи и/или музейни педагози.

Учебният план на специалността „Английски език и кул-

турно наследство“ е разработен заедно с професионалисти в съответните области и включва два основни блока: единият е фокусиран върху подготовката по английски език, а другият – върху натрупването на знания и умения в сферата на културното наследство. Изучаваните задължителни дисциплини са равномерно разпределени в двата блока, които са във връзка помежду си. От една страна, обучението по английски език се разбира не само като средство за общуване и работа, но и като форма за опознаване и сближаване на хора и култури. От друга страна, културното наследство – както материалното (археологическо, архитектурно и т.н.), така и нематериалното (знания, умения) – се приема едновременно като ценност и като средство за изграждане на идентичности и спояване на социалната тъкан. По време на следването студентите ще се обучават не само по/на английски език и култура, но и да идентифицират, опазват, оценяват и представят движими и недвижими ценности с исто-

рическа, културна и художествена стойност.

Дисциплините в двата блока са предвидени така, че да осигурят на студентите едно стабилно хуманитарно образование, така необходимо за работа в културния сектор. Не по-малко важни са и методическите и педагогическите дисциплини, осигуряващи правото на завършилите специалността да получат квалификация „учител по английски език“ и „музеен педагог“. Освен на задължителните дисциплини е предвидено и изучаване на избираеми и факултативни дисциплини, даващи възможност на студентите да задълбочат знанията си по интересувачи ги проблеми. Характерна особеност на учебния план е практическата насоченост на обучението, осигурено чрез организирани практикуми, които са гаранция за прилагане на теоретичните знания в реална работна среда и превръщането им в практически умения и компетенции.

Студентите, които се дипломират успешно, могат да се ре-

лизират като учители по английски език в основните и средните училища; като уредници в културни институции с различен ранг и профил; като музейни педагози; като преводачи; като редактори в медии и др. Придобитите знания и умения дават стабилна основа за успешна кариера също и в научни институти, в сферата на висшето образование, в българската и европейската администрация, в неправителствени организации, частни фирми и др.

Завършилите студенти могат да продължат обучението си в магистърски програми към професионалните направления *Педагогика на обучението по...*, *Филология*, *Социология*, *антропология* и *науки за културата*, а също и в специалности и допълнителни квалификации от други направления, ако това е предвидено в техните изисквания за прием.

Повече информация за програмата и за учебния план на специалността може да се намери в специализирания сайт на Философско-историческия факултет (<http://logos.uni-plovdiv.net>).

Националната конференция, посветена на приобщаващото образование, премина под патронажа на министър Красимир Вълчев

На 19.03.2018 г. се проведе Национална дискуссионна конференция „Ресурсният учител – значим фактор за приобщаващото образование“, организирана от Педагогическия факултет и от Университетския център за кариерно развитие на ПУ под патронажа на министъра на образованието и науката Красимир Вълчев. Масштабният форум събра студенти, преподаватели, началници на регионални управления на образованието, директори на регионални центрове за подкрепа на процеса на приобщаващото образование и ресурсни учители от цялата страна и бе посветен на необходимостта и значимостта на ресурсните учители в процеса на приобщаващото образование.

Като модератор на конференцията, проф. д.п.н. Дора Левтерова направи въведение в проблематиката на конференцията, като отчете важността ѝ за формулиране и решаване на проблемите, пред които са изправени ресурсните учители в процеса на подкрепа на приобщаващото образование в България. Подчерта, че приобщаващото образование е за всички деца и ученици, но има особен фокус към децата и учениците със специални образователни потребности поради синергията на терапевтични интервенции с процеса на обучение и възпитание в работата на ресурсните учители.

„Ресурсният учител е не само значим, но и основен фактор за развитието и успеха на приобщаващото образование“ – с тези думи министър Красимир Вълчев се обърна към участниците в националната конференция. Той подчерта, че приобщаващото образование е сред приоритетите на управлението. „Всяко дете със специални образователни потребности (СОП) трябва да получи професионална подкрепа. Мерило за образователната система е доколко тя осигурява адекватна подкрепа на децата със специални образователни потребности. Пловдивският университет полага успешни усилия за разрешаване на проблемите в подготовката на кадри за училищното образование и особено за подготовката на специални педагози и ресурсни учители. Планираме увеличаване на

бюджетните разходи в сектора“ – каза още министър Вълчев.

Той припомни и други наболели проблеми в системата. Повечето учители са в предпензионна възраст, но реално кризата за учители ще се усети след 10 – 15 години. В момента все още има учители в пензионна възраст, които остават на работните си места, за да запълват липсата на по-млади кадри. Има и педагози със съответната квалифи-

Моменти от откриването и работата на конференцията

кация, които са извън системата. Младите хора търсят професии, в които да се реализират по-бързо. Изборът на учителска професия е дългосрочна инвестиция. Затова трябва да има повече възможности за квалификация през целия живот и за кариерно развитие. Една от важните стъпки за подкрепа на учителите, и в частност на ресурсните учители, е повишаването на заплатите в сферата. За първи път от много години в края на 2017 г. учителските заплати са били над средното ниво в страната. Тенденцията към повишаване ще се запази, за да има трудово възнаграждение в размер над 1200 лева. Също така се предлага допълнителен прием на педагози във висшите училища, организират се квалификации и се дава възможност на хора без педагогическа правоспособност, но с подходящи умения да започнат да преподават, като паралелно с това в рамките на една година придобият необходимото педагогическо образование. „Висшите училища и БАН трябва да се ангажират с важните обществени теми“, каза още министър Вълчев. Той подчерта, че

процес за специалните педагози, за ресурсните учители ние се надяваме да увеличим техния брой, да покажем и на кандидат-студентите, че тази професия е привлекателна и много добре заплатена“, заяви деканът на Педагогическия факултет проф. д.п.н. Румяна Танкова, която също се обърна с думи на приветствие към участниците.

Менда Стоянова, депутат от политическа партия ГЕРБ и председател на парламентарната комисия по бюджет и финанси, също бе сред официалните гости на конференцията. „Заплащането е един от важните фактори за ресурсните учители. Също така обаче са важни и условията, в които те работят и обучават децата със СОП. Това правителство осъзнава важността на сектора и приоритетно ще има средства за него“, каза още Стоянова.

Началникът на РУО – Пловдив, Иванка Киркова лично поднесе своите пожелания за успех към присъстващите ресурсни учители и припомни, че специални грижи трябва да се полагат за всички деца в образователната система.

Поздравителни адреси бяха изпратени от д.и.к.н. Янка Такева, председател на Синдиката на българските учители, и д-р Ваня Кастрева, началник на РУО – София.

Студенти от първи курс – „Специална педагогика“, споделиха своята мотивация за избор на специалността. За Николета Бънева основната мотивация е да могат децата със СОП да реализират своя потенциал и своите силни страни в училище и в живота. Десислава Пелтекова посочи като свой

Пловдивският университет показва своята ангажираност в различни обществени сфери. Една от тях е и приобщаващото образование.

Ректорът на ПУ „Паисий Хилендарски“ проф. д-р Запрян Козлуджов поздрави участниците в конференцията и отбеляза, че „децата и учениците със специални образователни потребности към момента са 2%, но техният брой непрекъснато нараства. Важно е да се намери балансът при тяхното приобщаване в обществото“. Според него ресурсните учители, специалните педагози са ключовите фигури в процеса на приобщаващо образование, защото останалите педагози не са подготвени за работа с децата със СОП. Като положителен се отчита фактът, че тези деца са добре приемани от своите връстници, допълни проф. Козлуджов.

„Педагогическият факултет на Пловдивският университет има традиции в развитието на приобщаващото образование. За нашите възпитаници ние осигуряваме най-модерното обучение и най-новите образователни технологии. С високото качество на учебния

Дните на китайската култура вече са традиция

Тази година екипът на Класна стая „Конфуций“ към Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“, съвместно с Френската езикова гимназия „Антоан дьо Сент Екзюпери“ и с подкрепата на Института „Конфуций“ – София, подари на пловдивчани и гостите на града едно различно, очарователно посрещане на пролетта с поредното издание на Деня на китайската култура. Събитието се проведе в неделния следобед на 25 март в Лимакон център, Пловдив, при изключителен интерес и активност от всички, които го споделиха.

Приветствие към участниците и гостите на празника отправиха заместник-деканите на Филологическия факултет доц. д-р Надя Чернева и доц. д-р Борян Янев.

Участници в програмата на празника бяха студенти от Пловдивския университет с преподавателите си Елица Миланова и Уан Ин и учениците от паралелката с изучаване на китайски език от ФЕГ „Антоан дьо Сент Екзюпе-

Вечерта продължи с програма с танци, песни и много изненади. Ентусиазмът на участниците и уютната атмосфера, която създадоха домакините, заредиха всички с добро настроение и направиха празника на китайската култура незабравимо преживяване, споделено от гости и участници.

➤ От стр. 8

основен мотив приобщаването на всички деца към обществото и възможността всяко дете да реализира мечтите си. Радослава Петрова подчерта, че самата тя дължи успешната си реализация в живота на добрата работа на специалните педагози. Също така и своята безгранична любов към децата, която е основната подбуда за нейния избор на специалност и професионална реализация.

Десислава Раева, възпитаник на факултета и настоящ ресурсен учител и заместник-директор в ОУ „Райна Княгиня“ в Пловдив, разказа пред участниците в конференцията за своя професионален път и кариерно развитие в избраната сфера, както и за екипната работа на специалните педагози и другите учители в адаптирането на учебното съдържание за учениците със специални образователни потребности.

Проф. д.п.н. Дора Левтерова модерирала дискусията, проведена в два панела, относно проблемите и предизвикателствата на приобщаващото образование, свързани с подготовката, квалификацията, професионалното и кариерното развитие на ресурсните учители в настоящия момент.

Първият панел започна с презентация на доц. д.п.н. Жана Атанасова, посветена на ресурсния учител и ресурсното подпомагане. Изведени бяха основни аспекти на ресурсното подпомагане, екипната работа на специалните педагози и другите учители, приоритетността на работата на ресурсния учител в процеса на приобщаващото обра-

зование. Очертано бе и прогнозно развитие на ресурсното подпомагане в България.

Високи оценки за работата на ресурсните учители, които не само добре вършат своята работа, но и утвърждават професията „ресурсен учител“, изказаха г-жа Семерджиева (началник на РУО – гр. Смолян) и г-н Колев (РУО – гр. Кърджали) и приветстваха всички, които са избрали да учат специална педагогика, като им пожелаха успехи в работата.

Във втория панел д-р Калоян Дамьянов – директор на РЦПППО – София, и представител на Националната асоциация на ресурсните учители, постави в презентацията си проблеми за ролята на ресурсните учители за приобщаващото образование, като подчерта, че мястото им е най-вече в класната стая, не само в ресурсните кабинети. Представи данни за броя на децата в Регионалните центрове за подкрепа на процеса на приобщаващо образование (РЦПППО), Центровете за социална рехабилитация и интеграция (ЦСРИ) и Центровете за личностно развитие (ЦЛР), както и за общия брой ресурсни учители в България. Разграничи видовете ресурсни учители по Наредбата за приобщаващо образование, като характеризира разликите между „Ресурсен учител – общ профил“ и „Профилиран ресурсен учител“, подчертавайки важноността на втория тип като нова перспектива, по която трябва да се работи. Акцентира на съвместното преподаване, като бъдещето на учителската дейност, отнасящо се не само за децата със специални

образователни потребности, но и за останалите.

Дискутирана бе необходимостта от създаване не само на ресурсни кабинети, но и на специални защитени места в класната стая по европейски модел; адаптирането на учебното съдържание; новите педагогически норми за ресурсните учители – 25 часа на седмица и не повече от 12 деца в групата за ресурсно подпомагане.

Като важни проблеми на ресурсното образование бяха обсъждани:

- недостигът на ресурсни учители (съществуват свободни работни места, за които няма кандидати);
- неназначаването на помощник на учителя;
- несформираният капацитет на ЦПРЛ;
- продължаване на обучението на педагози в някои университети с придържане към медицинския модел, а не към социалния модел, като бе посочено, че Пловдивският и Софийският университет определено следват актуалните посоки на социалния модел;
- „отваряне“ на професията на ресурсния учител към всички деца и ученици.

Директори и ресурсни учители от РЦПППО в Пловдив, Стара Загора, Хасково, Сливен, Смолян, Кърджали, Добрич, Силистра, Бургас споделиха прекрасни впечатления за високата обществена и социална ангажираност на Университета и личната ангажираност на ректора за процеса на приобщаващото образование, както и за добрата подготовка на специалните педагози – ресурсни учители, в Пловдив-

ри“ с ръководител Веселина Урумова.

Организаторите бяха приготвили незабравимо интерактивно преживяване, което успя да провокира открителския дух във всеки, взел участие в празника. Гостите имаха възможността в продължение на няколко часа да посетят различните творчески работилници и да усвоят някои умения по калиграфия, изрязване на хартия, изработване на китайски възли, да се снимат с китайски костюми.

Доброволци приготвиха за гостите чай, учиха ги да използват пръчици за хранене и разказваха любопитни факти за Китай. За най-активните участници имаше подаръци.

Бяха отправени предложения за ежегодно провеждане на форуми, свързани с дейността на ресурсните учители, и за съвместни дейности за повишаване на имиджа на професията „ресурсен учител“.

Обсъдени бяха академичните проблеми в подготовката на специалните педагози – ресурсни учители. В тази част от дискусията се включиха универзитетски преподаватели: проф. д-р Караджова и проф. д.п.н. Ценова (СУ „Св. Климент Охридски“), както и преподаватели от Пловдивския университет, които анализираха недостатъчния брой часове за учебната дисциплина *Приобщаващо образование* – само 15 часа; ролята на специалния педагог – ресурсен учител, в личностното развитие на децата и в тяхното кариерно ориентиране и професионална подготовка; добрите условия и традиции на ресурсното подпомагане, водеща роля на ресурсните учители при екипната работа в класната стая, важноността на промотирането на професията на ресурсния учител, ценността на настоящия форум като особено добра възможност за връзка и диалог между университетската общност и реалната практика за подготовка на студентите и на младите специалисти.

Националната дискуссионна конференция бе закрыта с приемане на заключителен документ от участниците и определяне на темата на конференцията за следващата година „Ресурсните учители и родителите – партньори в приобщаващото образование“.

„Пловдивски университет“

В Университета бе представена изложба на тема „Израелските открития и разработки, променили света“

Елена ПАНТЕВА

На 3.04.2018 г. посланикът на Държавата Израел – Нейно Превъзходителство г-жа Ирит Лилиан, откри изложба в Пловдивския университет под надслов: „Израелските открития и разработки, променили света“. Изложбените материали бяха разположени на партерния етаж, а на откриването присъстваха ректорът проф. д-р Запрян Козлуджов, заместник-ректорът проф. д-р Невена Милева, деканът на Философско-историческия факултет доц. д-р Красимира Кръстанова, заместник-деканът доц. д-р Симеон Кацаров, заместник-деканът на Факултета по икономически и социални науки доц. д-р Маргарита Русева, студенти, преподаватели, гости и журналисти.

„Иновациите са в нашето ДНК“ – заяви Нейно Превъзходителство при откриването на изложбата, включваща върхови научни постижения на израелските учени, които са на световно ниво – сред тях има и много Нобелови лауреати и носители на други престижни отличия. „Понеже нашата страна е бедна на природни ресурси, ние влагаме основно в човешки капитал, а най-големият човешки капитал са младите хора.“ Израел има 15 академични институции с ранг на колежи, след което всеки студент, който ги е завършил, може да продължи своето образование в държавен университет – общо 7. Университетите в Израел са място, в което образованието, научноизследователската дейност и бизнесът се обединяват. Студентите се насърчават към обществена активност и заетост, а за участието си в подобни форми получават сериозни материални стимули.

В зала „Компас“ посланик Лилиан изнесе лекция на

тема: „Израел в променяния се Близък изток“. Тя отбеляза, че се навършват 70 години от независимостта на Израел, но това са години, в които държавата не е имала миг покой, защото винаги е била в процес на интеракция със съседите си. Отдавна метафората, че Израел е „остров на стабилността сред бурно море“ не е актуална и как да е в този регион, с тези съседи. Отдавна Израел не е и „смокиновото листо“, зад което се крият проблемите на региона.

„Кои са нашите стари и нови съседи – Сирия, Ливан, Йордания, Египет, Иран и Ирак, заради присъствието

Н. Пр. г-жа Ирит Лилиан е родена на 2 февруари 1962 г. в Израел. От 1980 г. отбива задължителната си военна служба в израелската армия, била е продуцент и редактор на новини в Радиото на Израелските отбранителни сили. Тя е бакалавър по археология и древни култури и има магистърска степен по египтология и класическа филология. През 1986 г. постъпва на работа в Министерството на външните работи на Израел, където заема различни длъжности, сред които първи секретар на Посолството на Израел в Сингапур; съветник по културните въпроси в Посолството на Израел в Париж; била е директор на следните отдели в Министерството на външните работи: Втори отдел „Близък изток“, „Център за политически изследвания“, отдел „Изкуство и литература“, отдел „Южна Европа“. През 2014 г. е повишена в ранг „посланик“, а от август 2015 г. е назначена за посланик на Израел в България. Владее иврит, английски и френски език.

Ректорът проф. Запрян Козлуджов връчва почетния знак на Пловдивския университет „Павел Хилендарски“ на Н. Пр. г-жа Ирит Лилиан

си в Сирия, разбира се, ивица Газа, т. е. Палестина. В тази изключително напрегната схема само Израел и Турция запазват относителна стабилност“.

Посланик Ирит Лилиан постави въпроса за т. нар. „Арабска пролет“ и защо в крайна сметка „пролетта“ се превърна в „Арабска зима“? Какъв бе пловидът на това движение? Обществата на редица арабски държави – Либия, Тунис, Египет, Иран, Бахрейн, Мароко, Саудитска Арабия въстанаха срещу своите управници, поискаха, демокрация, свобода, независимост. Семенцата на демокрацията бяха посе-

ти, но плодовете не бяха добри. Масовите бунтове, въстания, брожения бяха потушени. Отново като спасителен пояс се появи идеята за религията – исляма. Общата религия създава незаконно формиране, което издига в култ радикални ислямистки идеологии и организира терористични акции. „Ислямска държава“ е заплаха за световната сигурност и ред.

По време на „Арабската пролет“ християните са в изключително неизгодна позиция, масово мигрират, опустошени са християнски културни обекти. Израел е проявил хуманност, прие-

майки миграционни потоци, предлагайки работа, образование, здравеопазване.

Посланик Ирит Лилиан изтъкна някои от съвременните предизвикателства за Близкия изток и в частност за Израел.

На първо място е високата раждаемост в региона – около 60% от населението са млади хора, от което следва, че трябва да се осигури работа, образование, здравеопазване, адекватна заетост.

Намаляването на природните ресурси и спадът в изкупните цени на петрола и газа поставят икономиките на съответните държави „на колене“. Стопанството на Израел е силно зависимо от природните ресурси, включително от водата и водните технологии, върху които непрекъснато се експериментира.

След лекцията бяха зададени множество въпроси, свързани с последствията от „Арабската пролет“; положението на християните в Израел и Близкия изток днес, както и позицията на президента на САЩ – Доналд Тръмп, по отношение на столицата Йерусалим; системата на висшето образование в Израел и възможностите за образователен и научен обмен.

Студентски литературен конкурс на вестник „Пловдивски университет“

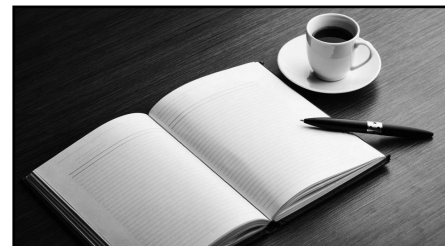
Вестник „Пловдивски университет“ обявява конкурс за:

ПОЕЗИЯ – до пет стихотворения;
ПРОЗА – до три разказа.

За всеки от двата раздела ще бъдат раздадени съответно по три парични награди. Материалите трябва да бъдат напечатани в два екземпляра (на тях да са написани трите имена на студента, специалността, курсът и факул-

тетният номер, e-mail и телефон, ако желаете).

Крайният срок за получаване на творбите е 30 април 2018 година на адрес: 4000 Пловдив, ул. „Цар Асен“ № 24, в. „Пловдивски университет“, или направо в редакцията (новата постройка в южния двор на Ректората), всеки работен ден от 10 до 14 часа. Отчитането на резултатите и връчването на наградите ще бъде в края на май 2018 г.

Факти и събития от израелската история

Държавата Израел е създадена през 1948 г. с резолюция на ООН, като този акт има дълга предистория, чието начало е в зараждането на ционизма. Две произведения изиграват значителна роля за утвърждаването на ционистката идея – „Рим и Йерусалим“ на Мозес Хес и „Еврейската държава – опит за модерно разрешение на еврейския въпрос“ на Теодор Херцел.

*

Основаването на Държавата Израел е част от хилядолетната история на евреите. Полулегендарното Давидово царство е първото единно държавно формиране на евреите. Според повечето историци то е съществувало между 1020 и 930 година преди Христа и е основано, след като еврейските народи в Ерец Израел, преди това обединени в племена от т.нар. Съдии на Израил, образуват съюз. Саул от племето на последния според книгата *Битие* син на Иаков Венямин става първият цар на държавата (разказано е в Библията, Първа книга на царете). Вторият (или третият, ако се брои Йевосфей) цар – Давид, определя за столица Йерусалим и укрепва царството. Към 930 година пр. Хр. обаче то отслабва и се разпада на Израилско и Юдейско царство. Към 720 г. пр. Хр. Асирия превзема Израил, а Юдея пада под вавилонска власт около 586 г. Така е поставено началото на т.нар. изселване на еврейския народ към Вавилон.

През 538 г. пр. Хр. цар Кир

Велики дава свобода на всички покорени народи и така евреите се завръщат в първоначалните си територии. Впоследствие териториите на днешен Израел попадат под властта на Александър Велики, а по-късно и на Римската империя. Създават се васални на Рим еврейски полудържави в рамките на провинция Сирия. През 66 г. сл. Хр. евреите организират въстание, но то е смазано от римляните, а през 70 г. император Тит нарежда Йерусалим и Храмът на Соломон да бъдат разрушени. От този момент нататък римляните започват активни гонения на евреите. Около 617 г. византийският император Ираклий официално забранява еврейската религия (която вече е приемана за отделна от християнството). От 636 година сл. Хр. започва арабското нашествие, продължило до 1099 г. (Първи кръстоносен поход). До XIII век Израел е владян от християните кръстоносци, но след това го напускат и мюсюлманите окончателно завладяват тези територии. До 1517 г. управляват Мамелюците, а от 1517 до 1917 г. – Османската империя. До XIX век в Израел почти не са останали евреи – населението е предимно от арабски мюсюлмани и християни, а евреите са под 10%.

Векът на Просвещението дава равни права на евреите в Европа, като по-светски настроените от тях впоследствие възприемат и идеите на рационализма, романтизма и национализма. Това явление е известно като *Хаскала*

и води до появата на ционистското движение през 1897 година, целящо създаване на „Еврейски национален дом“ (държава). В началото на XX век се появяват няколко предложения къде да бъде основана еврейската държава. Сериозно обмислян вариант е била т.нар. Британска програма за Уганда, предложена от Британската империя на Теодор Херцел към 1903 г., според която британците са склонни да предоставят част от Източноафриканския протекторат, но тази идея не бива осъществена. Смъртта на Херцел през 1904 г. предизвиква разделение в движението, като се обособяват ционисти (с комунистически или социалистически възгледи) и ортодоксални евреи.

След края на Първата световна война е дадено началото на т.нар. Британски мандат в Палестина, според който териториите на днешните Израел, Йордания и част от днешен Ирак (дотогава провинции на Османската империя) са дадени на Британската империя. Между 1919 и 1923 г. в Палестина пристигат 40 000 евреи, предимно от Източна Европа. Заселниците от тази вълна са обучени на селско стопанство и са способни да развиват икономика. Въпреки емиграционната квота, установена от британските власти, към края на този период еврейското население нараства на 90 000 души. Блатата на Израелската долина и долината Хефер са пресушени и земята става годна за селскостопанска дейност. Голяма част от

новодошлите хора по тези земи са ционистите социалисти, противопоставящи се на ортодоксалното еврейство. Създават се първите колективни стопанства (кибуци). Ционистите започват да развиват профсъюзи, поемат контрола над здравеопазването, образованието и икономиката. Британският мандат е прекратен през 1948 година и на 14 май премиерът Давид Бен Гурион обявява независимостта на израелската държава.

*

Висшето образование играе ключова роля в икономическото и социалното развитие на страната. Почти четвърт век преди основаването на държавата се появяват Технион – Израелският технологичен институт в Хайфа, открит през 1924 година за обучение на инженери и архитекти, и Еврейският университет в Йерусалим, основан през 1925 година като център за висше образование за младите хора в земята на Израел, както и за привличане на еврейските студенти и учени от чужбина.

Когато Израел постига независимост през 1948 г., записването в двата университета възлиза на около 1600 души. В периода 2009 – 2010 г. около 280 000 студенти се обучават във висши учебни заведения в страната. От тях 38% посещават университети и 41% са записани в колежи, докато 21% участват в курсовете чрез Open University.

Използвана е информация от сайта на Посолството на Държавата Израел

Новоразкрити връзки между езика и музиката

Снежана ЦОНЕВА-МАТЮСЪН

Поли ПЕТКОВА

Може ли да се съберат на едно място музиканти, музикални педагози и лингвисти с различни, дори противоположни убеждения? Може ли освен тях да присъстват билингви и литературоведи? Оказа се, че лекцията на доц. д-р Артур Степанов от Центъра за когнитивни науки за езика към Университета в Нова Горица, Словения, успя да привлече вниманието на широката академична общност в Пловдив. Темата „Имат ли билингвите и музикантите по-чувствителен слух, или за влиянието на ранното музикално обучение и двуезичието при разпознаването на фразовата структура в непознат език“ е важна и интригуваща заради търсенето и доказването, че съществуват общи когнитивни механизми на пораждаване на езиковите и на музикалните фразови структури.

Събитието се проведе в сградата на Съюза на учените в Стара града и беше организирано от секция *Филология* към пловдивския клон на Съюза на учените в България и Филологическия факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ в рамките на откритата катедра „Постижения на лингвистиката през XXI век“. Наравно с чисто академичния интерес към езика и мястото му сред други човешки когнитивни умения, застъпени в докладвания експеримент, част от аудиторията беше водена и от интереса към една жена – учен с върхови постижения в лингвистиката, тръгнала от проходащата през 90-те години на миналия век катедра „Английска филология“. Оттук започва професионалният път на една от най-успешните възпитанички на Филологическия факултет – доц. д-р Пенка Статева, основен участник в изследването, докладвано от Артур Степанов, която по думите на доц. Петя Бъркалова от катедра „Български език“ е надминала вече своите учители. И двамата учени в момента работят в Центъра за когнитивни науки за езика към Университета в Нова Горица, Словения.

Темата бе представена на английски език със заглавие „Do bilinguals and musicians have better ears? How music training and bilingualism affect prosodic

Artur Stepanov, Matic Pavlič, Penka Stateva, University of Nova Gorica
Anne Reboul, Institute for Cognitive Sciences-Marc Jeannerod, Lyon L2C2 CNRS UMR5304

discrimination of sentences in an unknown language“, но добрият български език на д-р Степанов създаде приятелска атмосфера и можеха да се чуят въпроси и коментари както на английски, така и на български. Самата дискусия пък се превърна в плодотворен диалог между гостуващия учен и пловдивската колегия – въпроси и отговори, които оставиха и двете страни с чувството за споделеност и с перспективна гледка към нови изследователски хоризонти.

Експериментът, проведен от Степанов, Статева, Павлич и Ребул, описан в *The Journal of the Acoustic Society of America*, <https://asa.scitation.org/doi/10.1121/1.5019700>, цели да определи дали ранният билингвизъм и музикално обучение оказват положително влияние върху способността да се разграничават прозодични модели, съответстващи на различни синтактични структури във фонетично идентични изречения на непознат език. Участниците са били разделени на четири групи: монолингви немусиканти, монолингви музиканти, билингви немусиканти и билингви музиканти. Поставена им е била задачата да посочат дали зададените им изречения са еднакви или различни. При-

мерите са се състояли от двойки кратки изречения на непознат за тях език – френския. В процеса на разграничаване между фонетично идентични (звучащи еднакво), но прозодично различни изречения музикантите, билингвите и билингвите музиканти са показали по-високи резултати от контролната група. Не е открита връзка обаче между билингвизъм, съчетан с музикална подготовка, която да подсказва за допълнителен кумулативен ефект. Получените резултати подчертават, че и двата типа опит – ранното двуезичие и ранната музикална подготовка (възрастта на участниците е между 11

**DO BILINGUALS
AND MUSICIANS HAVE
BETTER EARS?
HOW MUSIC TRAINING
AND BILINGUALISM
AFFECT PROSODIC
DISCRIMINATION OF
SENTENCES IN AN
UNKNOWN LANGUAGE**

Artur Stepanov
Center for Cognitive
Science of Language,
University of Nova Gorica
Plovdiv, 27.03. 2018

и 13 години) – оказват засилен ефект върху чувствителността на адресата към прозодичната информация на изречението.

Изследването може да се определи като откривателско особено по отношение на някои фундаментални схващания за човешката езикова компетентност и използването на генерализирани когнитивни ресурси при обработката на езика. Интерпретацията на резултатите от експеримента на екипа от Нова Горица, представени от доц. д-р Степанов, могат да променят в дълбочина разбирането ни за мястото на естествените човешки език сред останалите когнитивни способности.

Визитка

Артур Степанов е доктор на философските науки по специалността „Лингвистика“. Докторска степен получава през 2001 г. в Университета в Кънектикът (САЩ) под ръководството на водещи изследователи в генеративната граматика (проф. Хауърд Ласник). Между 2001 и 2007 г. е работил в няколко университета в Германия като изследовател в различни постдокторантски програми. След защита на хабилитационен труд в Университета в Потсдам,

през 2007 г. получава престижната Хайзенбергова стипендия на Германската фондация за изследвания (DFG/ Deutsche Forschungsgemeinschaft) за изключителни постижения в изследователската си работа. От 2008 г. е доцент в Центъра за когнитивни науки за езика към Университета в Нова Горица, Словения. Основните му научни интереси са в областта на психолингвистиката и синтаксиса.

Постиженията, които се свързват с изследователския профил на Артур Степанов,

На стр. 13 ➡

Дни на отворените врати в Биологическия факултет

На 28 и 29 март 2018 г. Биологическият факултет бе домакин на ежегодното провежданото събитие „Дни на отворените врати“. В рамките на два дни бъдещите кандидат-студенти, ученици, учители и любители на биологията имаха възможност да се потопят в неповторимата атмосфера на Биологическия факултет, да разгледат учебните зали и лаборатории, да се докоснат до високотехнологична научна апаратура, да наблюдават лабораторните занятия на обучаваните студенти. Всички желаещи можеха да се включат в научни демонстрации по различни биологични дисциплини по предварително обявена програма. Факултетът беше посетен от ученици от над десет пловдивски училища, сред които Езикова гимназия „Пловдив“, Френската езикова гимназия „Антоан дьо Сент Екзюпери“, СУ „Пейо Яворов“, ОУ „Душо Хаджидеков“, ОУ „Княз Александър I“ и др.

Дните на отворените врати са не само хубава традиция, но и част от кандидат-студентската кампания на университета и са изключително полезни за кандидат-студентите, които проявяват интерес към биологията. Учениците от ЕГ „Пловдив“, както и всички заинтересовани се срещнаха с деканското ръководство и получиха подробна информация относно изучаваните специалности, учебните планове и перспективите за реализация.

В дните на отворените врати бе проведено и официално връчване на сертификати на ученици и техните учители, постигнали високи резултати в Област-

ния кръг на олимпиадата по биология. Няколко дни по-рано, на 24.03.2018 г., Биологическият факултет проведе за първи път ученическото състезание „Пътешествие в биологията“. То беше организирано в два етапа: I етап – решаване на тест, и II етап – отборно решаване на практически задачи в различни области на биологията. Състезанието беше проведено при висок интерес – имаше 109 участници от цялата страна, като най-много бяха учениците от градовете Пловдив, Карлово, Пазарджик, Асеновград, Кърджали и Лом. В първия кръг на състезанието мериха сили 76 учени-

Отличени участници в състезанието „Пътешествие в биологията“ заедно с преподаватели от Факултета

ци, а във втория – 11 отбора (33 участници). Резултатите от първия кръг на състезанието ще могат да се използват за прием в Биологическия факултет на Пловдивския университет, като това се отнася за всички бакалавърски специалности – „Биология“, „Молекулярна биология“, „Медицинска биология“, „Екология и опазване на околната среда“, „Приложна и индустриална екология“, „Фармацевтични биотехнологии“, „Биология и химия“, „Биология и английски език“.

Биологически факултет

Международен проект стимулира социалното предприемачество и повишаването на заетостта

Interreg Greece-Bulgaria

ПЛОВДИВСКИ
УНИВЕРСИТЕТ
• ПАИСИЙ
ХИЛЕНДАРСКИ •

Факултетът по икономически и социални науки на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ е партньор в международния проект SOCIAL FORCES – „Засилване на социалнопредприемаческия дух чрез създаване на иновативни структури за подкрепа в трансграничната територия“ по програмата „Interreg Greece-Bulgaria 2014-2020“. Проектът е финансиран от Европейския фонд за регионално развитие и съфинансиран от Националния фонд при Министерството на регионалното развитие и благоустройството.

Общата цел на проекта е да разшири социалното предприемачество и да допринесе за повишаване на нивата на заетост в трансграничния регион. Стремешът е да се произведе ново знание и да се повиши осведомеността, даваща възможност на хората от трансграничния регион да се запознаят с условията, при които социалното предприемачество стартира, развива се и допринася за решаването на социалните предизвикателства по устойчив начин. Проектът се стреми да подобри ефикасността на местните политики за развитие на икономическия растеж и качеството на социалното предприемачество в трансграничния регион.

По покана на водещия партньор – Regional Development Agency of Rodopi, на 14 декември 2017 г. в гр. Комотини, Гърция, се проведе първата техническа среща на участниците в проекта, на която бяха обсъдени процедурите и насоките, заложи в програмата и проекта.

От стр. 12

са в областите на формалната синтактична теория, експерименталния синтаксис и психолингвистиката. Участвал е в интердисциплинарни изследователски екипи, работещи върху проблемите на човешката езикова способност, генерирането на речта и връзката между когнитивните механизми в човешкото съзнание и тяхното езиково покритие. През последните няколко години участва в изследвания, свързани с когнитивните проблеми на билингвизма, особено по отношение

на неговите синтактични и прагматични аспекти в рамките на мащабен европейски проект ATHEME (Advancing The European Multilingual Experience (подобряване на европейския многоезичен опит), 2014 – 2019 г.).

Научната продукция на Артур Степанов включва публикации в редица високофакторни научни списания, като *Frontiers in Psychology*, *Journal of the Acoustical Society of America*, *Linguistic Inquiry*, *Journal of Linguistics*, *Natural Language and Linguistic Theory* и др.

Един университет от научноизследователски тип

Университетът в Нова Горица, Словения, в който работи Артур Степанов, е международно признато висше училище с подчертан научноизследователски профил. Неговите върхови научни постижения се разпознават в докладите на Европейската комисия за научна продукция и сътрудничество на университетите в Европа (Scientific Output and Collaboration of European Universities). Според критериите за върхови научни постижения и въздействие на публикациите (импакт) университетът в Нова Горица се нарежда на пето място след водещите играчи в изследванията и образованието в Европа, каквито са британските университети в Оксфорд и Кеймбридж и университетите в Лозана и Цюрих: Федералният политехнически институт в Лозана (École Polytechnique Fédérale de Lausanne, EPFL) и Швейцарският федерален технологичен институт в Цюрих (Eidgenössische Technische Hochschule, ETH).

Първо национално състезание по гражданско и търговско право в Юридическия факултет

Ивайло ВАСИЛЕВ*

На 24 и 25 март 2018 г. се проведе първото Национално състезание по гражданско и търговско право на Юридическия факултет на Пловдивския университет. То бе реализирано в два кръга – решаване на тест и провеждане на симулативни съдебни процеси.

На 24 март, когато се проведе предварителният кръг на състезанието, участие взеха 15 отбора от шест юридически факултета в страната – ПУ, УНСС, СУ, ВСУ, ЮЗУ и ВТУ. Участниците бяха студенти по право от трети до пети курс. В този кръг на състезанието отборите решаваха комплексен тест от 50 въпроса от областта на частното право (гражданско право, вещно право, облигационно право, търговско право, семейно и наследствено право). Всеки един от отборите разполагаше с 90 мин., за да отговори на зададените въпроси, които имаха за цел да проверят познаването на принципни положения от действащата нормативна уредба и задължителната съдебна практика.

Въз основа на резултатите от теста за финалния кръг на състезанието на 25 март бяха селектирани най-добрите осем отбора. Те се изправиха помежду си в рамките на 4 симулативни процеса, които бяха реализирани пред взискателния поглед на авторитетно жури в състав: проф. д-р Венцислав Стоянов – декан на ЮФ на ПУ (председател на журито); доц. д-р Люба Панайотова

Деканът на Юридическия факултет проф. Венцислав Стоянов заедно с някои от наградените участници

– ръководител на катедра „Гражданскоправни науки“ в ЮФ на ПУ, адвокат от АК – Пловдив; доц. д-р Димитър Деков – ръководител на катедра „Международно право, международни отношения и право на ЕС“ и на Клиниката по потребителско право в ЮФ на ПУ, управляващ съдружник в адвокатското дружество „Кавъркова, Деков и партньори“. На всеки един от отборите бе предоставен казус, засягащ въпроси от областта на облигационното право и търговското право. Участниците имаха за задача в зависимост от предварително определената им позиция на ищец или ответник да влязат в ролята на процесуални представители на две търговски дружества и в рамките на два часа да изградят защитни тези, които да представят пред журито. Всеки един от осемте отбора успя да изпълни своята задача и показва висока юридическа култура

ра в изказа и аргументацията си. Предвид представянето на всички отбори във финалната фаза на състезанието и единодушното решение на журито за определяне на победителите председателят на журито проф. Венцислав Стоянов награди най-заслужилите отбори, както следва:

– НАЙ-ДОБЪР ИЩЕЦ – Кристиан Антониев Попов, Николай Владимиров Николов, Тюркер Метин Моллахасан – студенти в ЮФ на УНСС;

– НАЙ-ДОБЪР ОТВЕТНИК – Катерина Атанасова Цончева, Иван Недялков Райков, Марийола Николаева Зехирева – студенти в ЮФ на СУ;

– НАЙ-ОРИГИНАЛНА ЗАЩИТА – Виктория Миткова Колева, Пламен Йорданов Пантелеев, Димитър Галинов Димитров – студенти в ЮФ на ВТУ;

– НАЙ-ДОБЪР ОРАТОР – Изabella Светлозарова Петкова, студентка в ЮФ на ПУ;

– СПЕЦИАЛНА НАГРАДА НА ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА ЖУРИТО – Цвети

мира Петрова Кочева, Цветина Руменова Цолова, Яница Миленова Георгиева, Господин Стоянов Тонев – студенти в ЮФ на СУ.

Специална индивидуална награда връчи и докт. Маргарита Балабанова от ИДП на БАН, адвокат в АК – Пловдив, от името на Националния семинарен център „Темида“. Тя бе предоставена на Петя Димитрова Норова – студентка в ЮФ на СУ.

На церемонията по награждаването бяха изказани благодарности и на всички преподаватели от ЮФ на ПУ, чиято екипна работа е причината за успешната реализация на мероприятиято: проф. д-р Венцислав Стоянов, доц. д-р Христо Паунов, доц. д-р Теодора Филипова, доц. д-р Люба Панайотова, доц. д-р Димитър Деков, гл. ас. д-р Жана Колева, гл. ас. д-р Димитър Топузов, гл. ас. д-р Александър Александров, докт. Димо Хаджиев, докт. Маргарита Балабанова, докт. Андреан Славчев, хон. ас. Ивайло Василев. Специално бе отбелязана и заслугата на всички студенти от ELSA – Пловдив, които участваха активно в организационните дейности при реализацията на състезанието – Елеонора Димитрова, Васил Енджов, Симеон Попчев, Надежда Нанева, Моника Дженаварова, Илияна Павлова, Нора Петканова.

Благодарности бяха изказани също така и на спонсорите на състезанието – Студентския съвет на ПУ, НСЦ „Темида“, издателство „Сиела“, издателство „Сиби“, издателство „Труд и право“, издателство „Нова звезда“.

* Ивайло Василев е хоноруван асистент в ЮФ на ПУ „Паисий Хилендарски“ по вещно право и гражданско право – обща част, и главен секретар на пловдивското дружество на Съюза на юристите в България.

Любопитни факти от света на науката

* От всички известни елементи при обикновени условия в течно състояние се срещат само два – живак и бром.

* Рекордър по броя на откритите химически елементи е шведският химик Карл Шееле. Благодарение на него човечеството научава за наличието на кислород, флуор, хлор, манган, молибден, барий, волфрам. След Шееле се нареждат сънародници-

те му Якоб Берцелиус и Карл Мозандер, английският химик Хъмфри Дейви и французинът Пол Лекок дьо Боабодран, които откриват по 4 елемента. Тези учени са открили почти една четвърт от всички известни на Земята елементи.

* Два елемента са открити първо в слънчевата атмосфера чрез спектрални методи, а след това и в земните минерали – хелий и технеций.

* Разпространението на химическите елементи на Земята значително се различава от тяхното разпространение във Вселената. Например на Земята най-разпространени са кислород и силиций, а в космоса – водород и хелий.

* При кипенето на водата молекулите в нея се движат със скорост 650 метра в секунда.

* За да получите 100 тона естествен каучук, 100 души

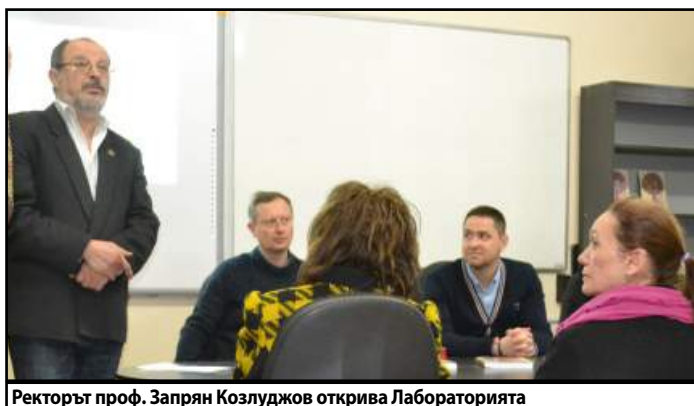
трябва да работят на плантацията 5 години. 100 тона синтетичен каучук в химическо предприятие може да се произведе за един ден от 5 работници.

* До средата на XVII век във Венеция смъртно наказание заплашвало онзи, който разкриел тайната на огледалата. Производството на огледала било монопол на венецианската държава.

Открита бе Лаборатория по комуникативни компетентности и образователни услуги

На 23 март 2018 г. беше открита Лабораторията по комуникативни компетентности и образователни услуги към Филологическия факултет с любезната подкрепа на фирма A Data Pro, която осигури компютърни работни станции. Проф. д-р Запрян Козлуджов, ректор на ПУ „Паисий Хилендарски“, заместник-деканите на Филологическия факултет – доц. д-р Надя Чернева, доц. д-р Борян Янев, доц. д-р Константин Куцаров, и Траян Тилев, мениджър на пловдивския офис на A Data Pro, официално откриха Лабораторията по комуникативни компетентности и образователни услуги.

В своето обръщение проф. Козлуджов подчерта, че се надява всички, които имат отношение към създаването на лабораторията, както и студентите, които ще се обучават в нея, да допринесат за развитието на компетентностите и по-добрата реализация на обучаващите се във Филологическия факултет.

Ректорът проф. Запрян Козлуджов открива Лабораторията

Идеята за лабораторията се зароди при работата по проекта „Лингвистична интуиция и лингвистична компетентност в съвременния мултикултурен свят – езици, литературни и образователни аспекти“ (НИ15-ФЛФ-015) към Фонд „Научни изследвания“ на Пловдивския университет. Проектът с ръководител доц. д-р Борян Янев от Филологическия факултет обхващаше периода 2015 – 2016 година. С част от средствата от

проекта бе закупено базово техническо оборудване за лабораторията (интерактивна дъска, мултимедия проектор, компютър).

Лабораторията по комуникативни компетентности и образователни услуги е утвърдена като звено към Филологическия факултет с решение на Факултетния съвет. Водещите мотиви за създаване на лабораторията са: да се създадат възможности за обмен на добри практики, взаим-

но учене, подобряване на качеството и ефективността на образованието и обучението, разгръщане на творчеството и иновациите; развитие на материално-техническата база на факултета, свързана с новите технологии и стратегии в образованието; персонализирането и подобряването на ученето чрез използване на потенциала на информационно-комуникационните технологии и отворените образователни ресурси.

Възможностите за интерактивно обучение чрез информационно-комуникационните технологии демонстрира г-жа Радка Атанасова от ПГСАГ „Арх. Камен Петков“.

Гл. ас. д-р Соня Александрова представи сборника „Интуиция и компетентност в езика, литературата и образованието“, издаден по проект НИ15-ФЛФ-015, който включва изследвания на 20 автори от различни научни институции в трите основни вектора на филологическото направление – езиковедие, литературознание и методика.

„Пловдивски университет“

Резултати от конкурсите и състезанията, организирани от Студентския съвет на Университета

Светослав ЕНЧЕВ

По случай националния празник на страната ни и навършването на 140 години от освободението на България от османско владичество Студентският съвет на ПУ проведе четири различни конкурса за студентите в университета. Обединяваща за всички конкурси бе темата „3 март: възкресението на един народ“. Интересът от страна на младите хора бе засилен, тъй като имаха възможност да изразят своето мнение чрез есе, поетична творба, картина или снимка. Награждаването на отличените творби се състоя на 13 март в зала „Компас“.

За най-добро есе награда получи Милена Минчева, а на второ и трето място застанаха съответно Десислава Петрова-Льолева и Нина Асеновска. Въпреки трудната класация първо, второ и трето място в конкурса за поезия заеха съответно Валентин Йорданов, Иван Чорлев и Габриела Асенова.

Победителите в конкурсите за картина и за снимка станаха ясни в деня на награждаването, а изборът бе направен след анонимно гласуване от всички присъстващи в залата. Конкурсът за картина също успя да предизвика интерес, тъй като творбите на участниците представиха изключително различни гледни точки по темата. Най-много гласове събра картината на Ваня Тодорова, следвана от Валентин Иванов и Пола. С най-добра фотография

се отличи Петър Ангелов.

Освен парични и материални награди, осигурени от Студентския съвет към ПУ „Паисий Хилендарски“, всички отличени участници получиха награди и от името на Драматичния театър в Пловдив.

През месец март Студентският съвет проведе и две традиционни спортни събития. Студенти и преподаватели премериха сили и показаха умения в новата спортна зала на университета, като на първо място в турнира по

Картината, класирана на първо място

Призьорите в турнира по табла

табла се класира Мехмед Байрам, студент от специалността „Български език и история“, на второ – старши преподавател Валентин Кузев от катедра „Физическо възпитание“ на Педагогическия факултет, а трети остана Галин Нейчев от специалността „Български език и английски език“. В турнира по шах, проведен на 27 март, първото място завоюва Петър Чираков, а след него се наредиха съответно Никола Милушев и Любомир Методиев.

ДУХЪТ НА КАРНАВАЛА

Майсторски клас и спектакъл на проф. Романо Фодай в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“

Проф. д-р Александър ИЛИЕВ

Нощта преди карнавала.

В домовете кипи трескава подготовка. Обличат се костюмите, пробват се звънците, надяват се маските и се проверява тежестта им. Между къщите притичват младежи, носещи някакви странни предмети. Пред иконите греят свещи. Църквите не спят, в тях тече богослужение до сутринта.

Спали-недоспали, хората се будят в ранни зори. Подготвят се маси за гостите. Трапезите са зимни, вино и твърд алкохол има в изобилие. Печките бумтят и суетнята около тях като че ли няма да има край. Костюмите се обличат, лицата се намазват със сажди, звънците се прикачат на коланите, поставят се и маските. Някои от тях тежат почти сто килограма. Странни същества плъзват из мокрите улици, чукат по вратите и предизвикват усмивки, писъци и гръмогласен смях.

Задава се сватбата. Булката се играе от мъж. Попът е с изкуствена брада. Младоженецът има две педи мустаки. Ритуалът се движи от къща на къща и венчавката се повтаря пред всяка врата. Домакините черпят и даряват „сватбарите“ с каквото имат – напитки, храна, пари. След всеки обред музиката гръмва и се вият празнични танци, в които участва мало и голямо.

Междувременно гостите обикалят къщите. Хапват и пийват до насита. Благославят стопаните и тръгват към

*

Остров Сардиния е „държава в държавата“. Преди три хилядолетия тук е съществувала култура, формирала повечето от древните цивилизации в средиземноморския басейн. Нурагите от Сардиния стават основа за бъдещия републикански Рим, за Картагенското царство, доминират над земите на днешна Испания, търгуват с Египет, Крит, Кипър и хетите от Мала Азия. Оттогава са и техните маскарадни игри, за които има категорични свидетелства, че са пренесени от земите на траките.

Кои са разликите? Проф. Фодай обяснява пред събраната аудитория в залата на Учебния театър на ПУ „Паисий Хилендарски“ на фона на филма му за карнавала в Отана:

– Маските в Сардиния са дървени. Голяма част от тях имат африкански произход и вероятно са заварени от нурагите на острова;

– Размерите са равнодел-

Проф. Романо Фодай

ни, за разлика от българските. Вероятно и там е имало неравноделна метрика, но впоследствие е изчезнала;

– Карнавалите в Сардиния имат повече градски, отколкото селски ритуален характер. В селата обредите са по-прости, докато в градовете изобретателните участници всяка година прибавят нови схеми в карнавалното действо;

– При тях твърдят алкохол се нарича „грапа“ и „лимончело“, а при нас е просто ракия.

*

Участници в майсторския клас са не само студентите по актьорство за драматичен театър и техните преподаватели.

площада. А на площада вече са се събрали всички маскирани. Странно, но те са повече от зяпачите. Кметът произнася тържествена реч и дава началото на карнавала, който трае до зори.

Това беше събитието, което посетиха гостите на Пловдивския университет от Италия, водени от проф. Романо Фодай. Антрополог и режисьор, той бе тук, за да види с очите си и да заснеме българските кукерски игри. Тримата актьори, пристигнали с него, бяха по-скоро любопитни, отколкото изненадани. Те търсеха само разликите, защото същото се случва и при тях.

Моменти от спектакъла на театър „Сардза“ в Учебния театър на ПУ

даватели. Дошли са гости от София, Габрово, Смолян. Техниките на карнавала в техния италиански вариант са истинско богатство, защото възпитават артиста в пълно отдаване, скрит зад паравана на маската. След почти тричасовото занятие проф. Фодай и актьорите отговориха на нашите въпроси. Времето ни притискаше, защото вечерта театър „Сардза“ трябва да играе на нашата сцена спектакъла си „Разкази за изгубени отечества“, посветен на съдбата на италианските евреи. Част от тях са били спасени на остров Сардиния. Това представление е обиколило много фестивали на три континента.

Истинска чест за нашия университет бе да видим една особена постановка с многогласно пеење, маски и многопластов разказ за съвместното съновидение на една майка и нейния син.

*

Ето и част от диалога, който проведеха студенти, преподаватели и гости с тропата на проф. Фодай:

Въпрос: Професоре, изучават ли се в университета в Сасари, където Вие преподавате, техниките на сардинския карнавал?

Отговор: Да, разбира се! Аз преподавам театрална

Гост от Полша изнесе цикъл открити лекции по програмата „Еразъм+“ в Юридическия факултет

Гл. ас. д-р Гергана ГОЗАНСКА

Що за нелепи въпроси! Който желае да получи повече знания по фВ края на февруари 2018 г. Юридическият факултет на Пловдивския университет беше домакин на открити лекции от областта на международното публично право (МПП). В рамките на два последователни дни (24 и 25 февруари) гост лекторът д-р Пьотър Ума от Юридическия факултет на Краковския университет „Андржей Фриц Модржевски“ предостави на заинтересованата публика ценни знания за правната природа и значението на повелителните норми (*ius cogens*) и гъвкавото право (*soft law*) в контекста на МПП.

Д-р Ума акцентира върху възгледите за *ius cogens* и *soft law* на водещи автори от доктрината на МПП; посочи с какво правото на Европейския съюз се различава от МПП; разгледа теоретичните и практическите измерения на ефективността и валидността на повелителните норми и на гъвкавото право. Интересна илюстрация на последното беше приложението на *soft law* съгласно с Резолюция на Европейския парламент от 4 септември 2007 г. относно

институционалните и правните последици от използването на актове с незадължителна юридическа сила. Любопитен беше анализът на д-р Ума за правните последици на акта на признаването на Тел Авив за столица на Израел, извършено през декември 2017 г. от президента на САЩ Д. Тръмп. Впечатляващ бе и паралелът, който полският колега направя, между понятията за повелителна норма на гражданското право и тези на МПП.

Тематиката беше разисква-

Д-р Пьотър Ума пред пловдивските юристи

на сред присъстващите студенти юристи и магистранти от програмата „Международни отношения“ към ЮФ на ПУ в изпълнение на преподавателска мобилност по програмата „Еразъм+“. В допълнение лекторът отговори на множество въпроси, поставени от публиката непосредствено след лекциите. Разискваните теми чудесно се съчетават с дисциплините, изучавани през този семестър от студен-

тите в различни курсове на обучение в ЮФ и други факултети на Университета. Именно затова те са изключително полезни.

Откритите лекции бяха осъществени със съвместните усилия на факултетния „Еразъм“ координатор д-р Ангел Шопов, ръководителя на магистърската програма „Международни отношения“ проф. Ирена Илиева и други преподаватели.

➔ От стр. 16

антропология вече 25 години. Половината от часовете са теоретични, но другата половина от хорариума е чиста практика. Студенти и преподаватели участват заедно в някои от нашите карнавали, след като сме усвоили основните техники.

Въпрос: Актьорите от театър „Сардза“ участвали ли са в някой от карнавалите?

Отговор: Участваме всяка година във всички големи карнавали. Не можем да си представим, че играем само театрални представления, без да се потопим отново в своята национална идентичност. Стихията на карнавала ни дава смисъл да продължаваме.

Въпрос: Аз съм кукер в своето село и сам си изработвам костюма и маската. Само звънците ни ги прави майстор. При Вас как е?

Отговор: В карнавалите на Сардиния има три основни вида маскирани: Мутонес, Мердулес и Боес. Маските за всички тях се изработват от майстори, които взимат мерки от лицата на участниците.

ДУХЪТ НА КАРНАВАЛА

Костюмите се подготвят от група специалисти, звънците – също. Бъдещите маскирани само дават идеи и подбират единствено обувките и реквизита си. Всичко друго е плод на дълга съвместна дейност на група от познавачи на традициите.

Въпрос: Повечето от техниките, които ни преподавате, са групови. Защо в италианската традиция е толкова силно колективното начало?

Отговор: Хората в Италия и особено на островите от векове живеят в т. нар. „комуни“. Думата идва от италианското „come uno“ или „като един“. Познатият девиз от мускетарите на Дюма не е нищо друго освен италианския поздрав „Един за всички, всички за един“. Ние имаме силно развито чувство за общност. Патриархалните традиции са изградили у нас пиетет към своето, родното, ценното. Където и да идем по света, ние чествуваме всички

сватби, раждания, светски и църковни празници заедно. Такъв е и театърът ни. Найтепичното нещо за италианската сценична култура е моноспектакълът. Той се появява у нас едва след 70-те години на XX век. Ние сме един отбор, в който всеки допълва и подпомага другия. От нашите карнавали и маскарди, през римските процесии и карнавали, покъсно комедия дел'арте, та чак до театъра на новото време италианците творят заедно. Затова всеки град у нас има свой облик, всяка сцена – свой почерк, всяко селце – свои песни и традиции, непознати никъде другаде. Корените ни са дълбоки и всички се чувстваме свързани.

*

Спектакълът на театър „Сардза“ преминава в особена тишина. Въпреки краткото въведение, направено от проф. Фодай преди представ-

лението, публиката трудно се ориентира в текста. Той е на сардински – древен език, приличен повече на каталунски и латински, отколкото на съвременния литературен италиански. Но действието е магнетично. Актьорите участват в съвместно съновидение и публиката отлично разбира това. Зрителите безпогрешно отличават моментите на реалност от сублимното преживяване на вътрешния свят. Песните са толкова страстни и чувствени, многогласието е така завладяващо, че след всяка от тях следват бурни аплодисменти.

Духът на карнавала, завещан от стотици поколения майстори в играта на „другото Аз“, е жив на остров Сардиния. Запечатан от маската, разгърнат от песента, облечен в древните костюми на нурагите, той предава и до днес посланията си до нас. Преразказан и пресътворен в нови сюжетни схеми, духът продължава да ни тревожи, да потревава и да открива пред нас нови възможности за общуване и обич.

„Да направим земя и хора“ бе представена пред академичната аудитория на ПУ

Проф. д.н.к. Мария ШНИТЕР

...и сътворили Господ с дявола земя и хора...

Тази книга ни връща към началата на човешкото. Тя поставя редом свещения текст на Библията, апокрифите и фолклорните легенди, за да ни предложи да се обърнем назад, към Сътворението. Опитва се да обясни как и защо разказите за създаването на света и хората и за първите стъпки на човека – през грехопадението към смъртта, са толкова различни и все пак толкова сходни в библейското, апокрифното и фолклорното виждане на историята.

Едва ли има човек, който да не познава разказа за това как Бог е сътворил света и хората, как Адам и Ева са престъпили заповедта му, изядли са забранения плод и са осъдени на вечно изгнание от небесното си отечество. И въпреки това съм сигурна, че читателите (дори тези с професионална компетентност по темата) ще бъдат изненадани да разберат подробностите около сътрудничеството на дявола и Бога, които далеч невинаги са непримирими съперници, а по-скоро са конкуренти в борбата за власт над творението. Разбира се, тази сюжетна линия може да се проследи предимно в апокрифната версия на историята. По странен начин, макар неканонична, тя се оказва средоточие на идеите, владеещи българската менталност, а по отношение на нея както свещения текст, така и фолклорният наратив са „отклонения“. Като съвместява високото богословско тълкуване с богатството и фантазията на а-каноничното въображение, апокрифният текст се превръща в завладяващ разказ за света, в който живеем, и за нас – грешните хора, разкъсвани от своите страсти.

Книгата на Борислава Петкова представлява първи

опит в българската хуманитаристика да бъдат системно редопоставени трите текстови корпуса. Макар опити за подобен компаративен анализ да са правени и преди, те обикновено са засягали единични творби или мотиви. Търпеливият събирачески труд на авторката постепенно оформя цялостна картина, в която като в разноцветен пъзел се открояват елементите

гия, лаконичен разказ на книга *Битие*. Лишен от подробности и пестелив на обяснения, той задава централната тема. Наред с него – сякаш за да доразвие, задълбочи и орнаментира тази тема като в класическа fuga, зазвучава гласът на апокрифа – пъстър и обстоятелствен, любопитен към подробностите, но изискан и изви-

до мъдрия и примирен със съдбата си на грешник „обикновен човек“. Като успява да композира и умело да съхрани съзвучието на тези три „гласа“ в цялото изследване, Борислава Петкова може да продължи с анализите на детайли, които уплътняват и задълбочават цялостната картина.

Изключително ценно за читателите ще бъде приложението – текстовете на фолклорните наративи са извлечени от стари и труднодостъпни издания, предадени са на осъвременен български език и така правят това съкровище на народната мъдрост достъпно за широката неспециализирана публика.

Проучването на Борислава Петкова е изпълнено в традициите на класическата фолклористика, която, за съжаление, в последните десетилетия все по-рядко се появява на сцената на българската наука, изтласкана от по-шумните, но и по-бързопреходни подходи на изследванията на етническото и социалното. За сметка на това книги като тази, които стоят извън контекста на „врявата на деня“ и изглеждат на пръв поглед „старомодни“, ни връщат към началата на хуманитарното знание – към опита да се отговори на фундаменталните въпроси на света и битието, „които никога не разрешава“. За днешния читател тази книга е шанс да погледне към мирозданието и към самия себе си през очите на своите предшественици. И не само – това е нов начин да се разбере човекът – това „ново малко създание – малко във великото и велико в малкото“.

На 9 март 2018 г. в зала „Компас“ на Пловдивския университет беше представена книгата на гл. ас. д-р Борислава Петкова „Да направим земя и хора. Разказът за сътворението и грехопадението в българската култура“.

Модератор на срещата беше доц. д-р Меглена Златкова – ръководител на катедра „Етнология“, а за книгата говори проф. Пламен Бочков – ректор на Нов български университет, който е и сред първите преподаватели по етнология в ПУ.

Предлагаме Ви предговора към книгата от проф. д.н.к. Мария Шнитер.

на една картина на света, пронизана от светлината на митичното. Оригиналният подход при деконструирането на този свят води читателя към изненадващи гледни точки и съчетания на фрагменти – от имената и географското положение на митичните реки, извиращи от рая, през забранения плод, оказал се по-скоро смокиня, отколкото ябълка, до ново тълкуване на разказа за антропогенезата.

В книгата чуваме стро-

сен в своята богословска коректност, той предлага контрапункт на водещата тема (особено когато чрез него говори дуализмът). На свой ред фолклорният разказ – досущ като във финална реприза – „свежда“ високото богословие до делничната простота и непретенциозност на изказа, за да доведе читателя (или слушащия това хармонично цяло) до реалния потребител на християнското учение за човека,

Съпоставително изследване на авторизираната приказка в творчеството на Божена Немцова и Ангел Каралийчев

Жоржета ЧОЛАКОВА

Росина Кокудева е сред новите имена на българската литературоведска бохемистика. Дебютната ѝ книга – *Божена Немцова – Ангел Каралийчев. Общи фолклорни модели в приказното творчество* (Пловдив: УИ „Паисий Хилендарски“, 2018), представлява нейният дисертационен труд, който тя защита с много овации през 2015 г. като редовна докторантка към катедра „Българска литература“ на СУ „Св. Климент Охридски“. Росина Кокудева обаче е възпитаник на пловдивската бохемистика, от която са излезли десетки университетски преподаватели и докторанти в български и чуждестранни университети и която отбелязва 40 години от своето създаване в Пловдивския университет.

Монографията на Р. Кокудева съчетава два принципно важни за всяка изследователска задача аспекта: непроучена в българското литературознание проблематика, притежаваща висок евристичен потенциал, и в същото време адекватен спрямо нея изследователски подход. Тематичната рамка на изследването включва представителна част от прозаическото творчество на двама писатели, принадлежащи към различни национални литератури и към различни културни контексти, но именно по този начин авторката заявява готовността да поеме творчески риск и – бързам да заявя – с убедителен успешен резултат да изследва вътрешната, съдържателната страна на литературните процеси, явления и произведения, а не тяхната извънпоставена литературно-историческа фактологичност, която традиционно е била приемана от позитивистичната компаративистика като условие за съпоставителен анализ. Основанието за полагането на Божена Немцова и Ангел Каралийчев в общо изследователско поле е убедително изведено от тяхната творческа съпричастност и художествена съизмеримост посредством определена жанрово-тематична парадигма – авторизираната приказка.

Дисертационният труд има ясна структура, която следва логиката на изследователските задачи, позиционирайки литературния материал върху солидна

теоретична основа. В първа глава е постигната задълбочена и аргументирана концептуализация на приказния жанр, на неговите генеративни отношения с митологически мотиви, с инициационни ритуални схеми, с играта като когнитивен комплекс от културни рефлексии, възпроизвеждащи определени поведенчески модели, присъщи и на приказните герои. Самият характер на поставената тема изисква широкопрофилни компетенции – културологични, фолклористични, литературоведски, които авторката е защитила успешно, постигайки при това интердисциплинарен синтез, което убедено смятам за едно от важните предимства на предложението научен труд. Теоретичните възгледи, върху които е изградена тезата, са свързани с имената на авторитетни учени, но към тях е подхотено не само с разбиране, а и с критична дистанция – те са авторски преосмислени и естествено въткани в концептуалната система на изследването. И в това виждам другото голямо достойнство на текста на Росина Кокудева – неговото качество на цялостен, концептуално балансиран синтез, в който авторката успява да изведе собствена изследователска позиция и да я защити не само чрез коректно прощудирание на богата по обхват и при това многоезична специализирана литература, но и да приложи своята теоретична позиция към един значителен по обем литературен материал. Прецизното ѝ отношение към изследователската тема се проявява и във високата степен на самовзискателност при ползване на терминологичния апарат: обговаряйки различни възгледи по отношение на понятието „авторизирана“ приказка, тя мотивира своето становище и убедително го защитава и при анализа на конкретните текстове. Приветствам подобно манифестирано артикулиране на трудните, но фундаментални за изследването проблемни акценти, тъй като от тях звучи гласът на научната отговорност – особено когато подобно изказване е предхождано от внимателно и задълбочено осмисляне на авторитетни в науката, а понякога дори противоречиви мнения.

Склонността на авторката да заявява открито, отчетливо и мотивирано принципно важните за своето изследване ориентири – било то терминологични, или интенционални – е последователно проявявана в цялостната разработка. Следвайки този подход, Р. Кокудева прави важната уговорка за разбирането на романтизма и реализма като естетически модели, а не като литературни течения, като различни типове художествено съзнание.

Разглеждайки Чешкото възрождане като естествения културен контекст при формирането на Божена Немцова, тя се съсредоточава преди всичко върху проблема за идеологическите основания на възрожденската национална кауза да реабилитира традиционната култура. Без този контекст приказното творчество на Божена Немцова наистина трудно би могло да се легитимира като съществено явление не само с оглед на чешкия, но и на европейския XIX век, който е век на митовите – националистически, мистификационни, научно проследими и аналитично изучавани, художествено трансформирани и дори демитологизирани. Чешкият културен контекст се оказва потребен на изследователската тема на Р. Кокудева и с оглед на контактологичните въздействия и произтичащите от тях фолклористични рефлексии в българска среда. Разбира се, тук чешкото влияние не бива да се мисли като генериращ фактор с първостепенно значение, тъй като за целокупното славянство култът към фолклорното наследство се явява основен както национален, така и етногенетичен идентификатор. И все пак съв-

сем основателно в дисертацията е отделена специална част, която разглежда българската рецепция на Б. Немцова – факт, който несъмнено има определящо значение за изследователската тема, като се има предвид, че първият сборник с нейни приказки излиза през 1910 г.

Позовавайки се на авторитетни чешки изследователи, Р. Кокудева фокусира своето внимание върху естетическия синхрон между реалистично-публицистичния поглед на Божена Немцова към социалните колизии на съвремението, от една страна, и романтико-фолклористичния универсален модел на непреходните нравствени ценности, от друга. Именно това двуединство от болезнения образ на едно страдащо общество и красивата мечтателност за един приказен свят мотивира съизмеримостта между двамата писатели – проблем, който авторката е успяла убедително да изведе въз основа на богат доказателствен материал.

Частта, посветена на съпоставителния анализ на вълшебните приказки на Божена Немцова и Ангел Каралийчев, се отличава с най-висока степен на оригиналност и именно там Р. Кокудева проявява своята изследователска проникателност и херменевтично умение за откривателства на същностни типологически съотнесения между автори, които според традиционната компаративистична конвенция са трудно съпоставими. Впечатляваща е нейната наблюдателност, аргументирана аналитичност и творческа прозрачност, които се съчетават с ерудираната ѝ способност органически да вътква в своята теза уместни изследователски наблюдения на утвърдени специалисти. Съпоставителният анализ следва няколко основни пресечни зони на ниво мотиви – например за изпитанието или за дихотомията глупост – хитрост/мъдрост. Изследователката отбелязва, че в приказките на Каралийчев, за разлика от Немцова, доминира зооморфният персонаж. Там, където е уместно, се успоредяват текстове, като се правят съществени типологически и диференциращи изводи.

Монографията на Росина Кокудева е успешна реализация на един научен изследователски проект и обещаващо начало за професионално бъдеще на своя автор.

Гена Димитрова – гласът на „Арената“

Д-р Енчо ТИЛЕВ

„Гена – гласът на „Арената“ – под това мото премина вечерта, посветена на световноизвестната оперна певица Гена Димитрова. Събитието, което се състоя на 20 март 2018 г. в зала „Компас“ на Пловдивския университет, бе организирано от Лингвистичния клуб „Проф. Борис Симеонов“. Макар че на пръв поглед оперното изкуство и лингвистиката нямат пресечни точки, организирането на събитие с подобна тематика за пореден път доказва, че в Лингвистичния клуб членуват хора с разностранни интереси, които умеят да споделят идеите си и да правят другите съпричастни с тях.

Водещ на събитието бе Енчо Тилев, който запозна накратко разнolikата аудитория с личността и творческата дейност на българската прима. Изборът да се представи именно Гена Димитрова, не е случаен, той е породен преди всичко от факта, че тя е един от най-ярките гласове на оперния XX век. Поради многобройните специфики на гласа ѝ, който така силно я отличава от останалите певици, специално внимание бе обърнато именно на него. Вокалната характеристика бе направена от Константин Обретенков, който е съпредседател на Лингвистичния клуб и студент в специалността „Български език и италиански език“, а също и ученик по оперно пеене в класа на доц. Лилия Илиева. Той изтъкна, че Гена Димитрова е една от певиците, оставили ярка следа със своето изкуство, и ще бъде запомнена като един от малкото драматични гласове през последните десетилетия. Като илюстрация на казаното бе представено и едно от емблематичните изпълнения на Гена – арията „In questa reggia“ от „Турандот“ на Пучини. В тази роля Гена шества по световните сцени и я превръща в своя запазна марка, с нея триумфира и на 7 декември 1983 г., когато се открива сезонът в миланската „Скала“.

По време на вечерта бе проектиран и пълнометражният документален филм „Гласът на Арената“ с автор Магдалена Манолова, посве-

Гена Димитрова

тен на 60-годишнината на Гена Димитрова. Лентата разказва за творческия път на драматично сопрано, което е едно от най-ярките и запомнящи се гласове на „Арена ди Верона“.

Гена Димитрова е родена на 6 май 1941 г. в плевенското село Беглеж. Още като дете тя изявява музикалния си талант, който не остава незабелязан и от учителите ѝ. Те я насърчават да започне да се занимава по-задълбочено с пеене, което предопределя и решението ѝ да замине да следва в Държавната музикална академия в София. Там тя веднага е приета в класа на проф. Христо Бръмбаров. Красноречив е фактът, че той е определян като един от най-добрите вокални педагози в света по онова време, а негови ученици са Николай Гяуров, Никола Гюзелев, Стоян Попов, Асен Селимски и др. Първоначално проф. Бръмбаров определя гласа на Гена Димитрова като мецосопранов и тя започва да се подготвя като мецосопран. Но впоследствие, при едно боледуване на Хр. Бръмбаров, когато той е заместен от своя колежка, новата наставничка решава, че гласът на Гена е сопран. След завръщането си проф. Бръмбаров се съгласява с промяната и по-нататъшното обучение на младата певица продължава под знака на най-високия женски глас. В случая не може да се говори за първоначална грешка от страна на именития педагог, защото гласът на Гена притежава изключително голяма цветност и звучност, а диапазонът му надхвърля обичайния за сопраните.

Другите за Гена Димитрова

Карло Коломбара, бас:

Тя беше велика и като артист, когото всички познаваме, и като човек. Тя не беше изгубила простотата, с която общуваше, дори и след като беше достигнала световните върхове в кариерата си.

Красимира Стоянова, сопрано:

Тя е една стихия в нашата оперна музика не само заради гласа си – мощен, красив и с невероятна енергия, но и защото имаше изключителна човешка енергия.

Ирена Бръмбаров, вокален педагог:

Тя работеше като роб за това изкуство до края. Това бяха репетиции, това бяха подготовки на роли, обновяване на стари роли. Тя не спираше да работи. Беше стигнала до такова съвършенство, че това никога няма да се забрави. Тя беше един океан от звук, разкошен звук.

Райна Кабаиванска, сопрано:

Най-яркият ми спомен, свързан с нея, е нейният глас. Този глас беше наистина някакво чудо, един Вердиев глас. Много необикновен глас – тя имаше грамаден обем.

Александър Йосифов, композитор:

Действително за мен Турандот, създадена от Пучини, номер едно в света – това е Гена Димитрова. Аз заставам като диригент, като композитор зад това мнение. Не Гена пее Турандот, а Турандот е на сцената в лицето на Гена Димитрова.

Хосе Карерас, тенор:

Гена Димитрова беше много сърдечен човек и великолепен колега. Винаги беше любезна с всички. Освен за изумителния ѝ инструмент и музикален талант винаги ще си спомням как тя ме подкрепи в много труден и критичен период от живота ми. Наистина много ми липсва!

Никола Гюзелев, бас:

Нейният глас беше от една сплав, която не съществува – стомана със злато.

Това се доказва и от факта, че на върха на кариерата си в „Ла Скала“ тя изпълнява ролята на Амнерис (от „Аида“), написана от Дж. Верди за мецосопран, където си партнира с Л. Павароти и М. Киара.

Гена Димитрова завършва Музикалната академия в София през 1964 г., а от 1964 до 1966 г. учи в майсторския клас на проф. Бръмбаров. Веднага след това идват едногодишната ѝ специализация в Академията на „Скалата“, а после и назначаването ѝ като стажант в Софийската опера.

Истинското изкачване на голямата сцена започва с дебюта ѝ на 27 декември 1967 г. в ролята на Абигаил в „Набуко“. Макар че тогава Гена е едва на 26 години, изпълнението ѝ впечатлява всички присъстващи, а в следващите десетилетия трудната партия на Вердиевата героиня ще се превърне в неин „боен кон“. Тогава започва и утвърждаването ѝ като една от най-изявените млади изпълни-

телки – печели Международния конкурс за млади оперни певци в София и отново заминава на двегодишна специализация в Академията на Teatro alla Scala. Следват пътувания из цяла Европа, а през 1980 г. е дебютът ѝ на „Арената“ във Верона – една сцена, която се отличава от обичайния оперен театър с атмосферата под откритото небе, а огромното пространство е истинско предизвикателство за изпълнителите. Въпреки това Гена Димитрова успява да се впише по своеобразен начин в духа и мащабите на древноримската арена, а критиците са единодушни, че гласът ѝ сякаш е създаден, за да пее именно там. На тази сцена тя се превъплъщава и в образите на едни от знаковите си героини – Турандот, лейди Макбет, Абигаил, Леонора от „Силата на съдбата“ и др. С този дебют на голямата открита сцена започва най-успешното десетилетие в кариерата ѝ – 80-те години

Неизвестни факти и документи

Щрихи към портрета на Яворов

(Неизвестен и непубликуван спомен за поета*)

Няколко пъти съм ходил в София и всеки път се виждах с Яворов. Веднъж ме заведе в дома си на ул. „Раковски“ 126 и там ме запозна с жена си Лора (аз я знаех още от Самоков, когато пристигна с Яворов). После замина за Булаир.

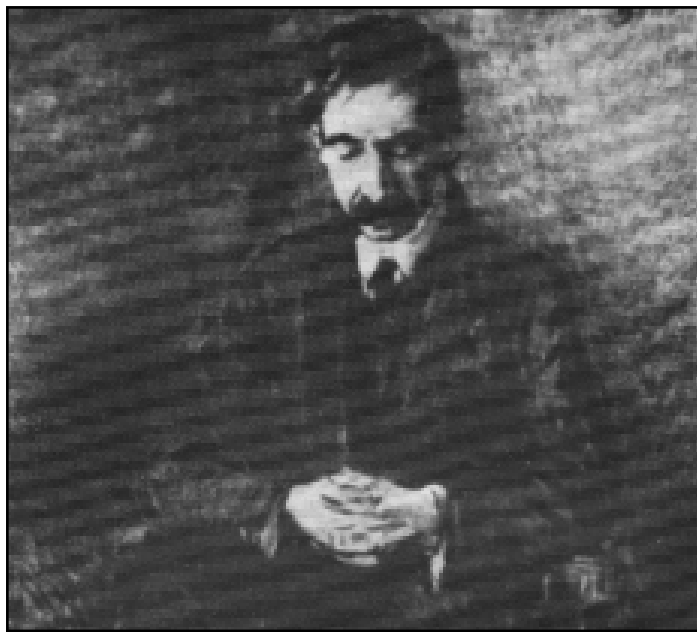
След свършването на Балканската война аз дослужвах в Дупница и бях файтонджия на генерал Тодоров. Научих се за трагедията на Яворов, поисках разрешение от генерала за отпуск, даде ми 5 дни и аз заминах за София. Намерих Яворов в Александровската болница тежко ранен в I хирургия. Отидох при него. Прегръщаме се, целуваме се и аз го питам: „Господин Яворов, как си със здравето?“. Той ми отговаря: „Кажки на всички да бъдат спокойни, зрението ми е запазено и чета едрите букви на вестника“. Поприказвахме. Така се разделихме.

Впоследствие се научих, че е ходил във Виена да се лекува, върнал се, но спял. Аз станах файтонджия и бях с пътници на гара Костенец. Идва софийският влак, гледам – от влака слеза Яворов. Сляп, с бастун. Отидох веднага при него. Прихванах го, той ме прегръща, целува и плаче и аз го питам: „Господин Яворов, къде отиваш?“. Той ми отговаря: „Поканен съм от д-р Кръстев в Костенец на гости“. Стана ми много жал за него, да изпадне в такова състояние – какъв напет и смел в боя беше той, а сега с бастун ходи. Чак ми се приплака от жал. Думам му: „Ела с мене в Самоков, там да прекараш зимата, има какво да ядем, ще се успокоиш, остави тази София, не е за теб“. Стана му драго и слабо се усмихна, па ми отговаря: „Ще дойда, Георги, и при теб, ще дойда, зная, от сърце ме каниш, нали заедно воювахме, делили сме и хубавото, и лошото... но сега отивам при д-р Кръстев. Обещал съм, нали знаеш, като обещава, ще го изпълня“. Аз го прихванах под мишница, заведох го до файтона за Костенец, качих го, настаних го удобно, а той ме прегръща и сълзите му текат от очите. Много разстроен беше. Тази среща му припомни юнашките дни в Македония. Прегръщаме се двамата и файтонът потегли за Костенец. Така се разделихме. Това беше нашето последно виждане. Много пъти оттогава съм се ядосвал, че трябваше насилно да го кача в моя файтон, да го докарам направо в Самоков, в дома да бъде моят войвода, славният ми войвода, когото никога няма да забравя. Когато веднъж бях с пътници от Дупница за Горна Джумая, се научих за смъртта на войводата Яворов. Бях като убит, място не можех да си намеря от мъка за неговата ранна смърт.

Последният жив четник на Яворов: Георги Н. Венедиков**

* Документът е частно притежание.

** Споменът е бил записан вероятно през 60-те години.

Портрет на П. К. Яворов

Художник: Цено Тодоров

В последните портрети на поета, заснети от Асен Златаров, го виждаме неузнаваемо състарен, потиснат, отчаян, сякаш това не е Яворов, който гледаше преди със самочувствието на създател, „слепец пробуден, спял отвека и навек“.

В едно неизвестно писмо Николай Лилиев с болка пише: „Кремен, Кремен, какво стана Яворов, Лора... толкова малко хора имаме и ги губим. Над нас е страшното и тъмно крушение. Все по-малко радост остава в живота. Какво правеше дивният свят с тях?... Той ги отрови...“

Разтърсващ портрет е нарисувал Цено Тодоров. Със силата на живописното изображение художникът достига до дъното на душата, разкривайки психологическия строй на Яворовия свят. „Няма по-истински негов портрет от последните му дни – пише Константин Константинов – и не съм виждал по-безутешен образ, предаден с такава изразителност, в който събраното от векове човешко отчаяние вика безмълвно насреща ви в тая безпомощно приведена на стола фигура и в тия слепи очи.“

Няма и следа от силната личност с вдъхновената мисъл, както в първия портрет на Цено Тодоров. Сам, смазан от бремето, потънал в хаосна тъма, раненият му дух витае над „гробно млъкналите бездни“. Сега у него се пробужда едно мистично чувство, което го свързва с Лора.

➔ От стр. 20

на XX век, белязано от безброй участия в Италия и навсякъде по света. Този период е свързан и с историческите ѝ изпълнения в миланската „Скала“, във виенската „Щатсoper“, Кралската опера „Ковънт Гардън“ в Лондон, „Метрополитън опера“ в Ню Йорк и много други. В най-реномирания оперен театър – „Ла Скала“, участва в седем различни опери, като три пъти пее на откриването на сезона (в „Турандот“, „Аида“ и „Набуко“). В края на осемдесетте се състои и дебютът ѝ в „Метрополитън

опера“, където суперлативите на критиката са непрестанни.

След повече от 30 години на сцената Гена Димитрова е носител на множество международни награди: 1981 г. (Парма) – получава медала „Верди – Тосканини“ за превъплъщението си като лейди Макбет, провъзгласена е за царица на Вердиевите гласове; 1984 г. (Милано) – обявена е за най-добрата изпълнителка в „Ла Скала“ за сезона 1983/1984 г.; 1987 г. (Бусето) – получава наградата „Златен Верди“, тя е единствената неиталианка, която е носител на това отли-

чие; 1989 г. (Торе дел Лаго) – получава наградата „Джакомо Пучини“ за цялостна творческа дейност. Но може би най-голямото ѝ постижение, което е и своеобразен рекорд, е фактът, че в продължение на повече от три десетилетия тя пее най-трудния драматичен сопранов репертоар, без да повреди гласа си. За това несъмнено най-голямо значение има безупречната вокална техника, заложена от проф. Хр. Бърбаров.

Умира на 11 юни 2005 г. в Милано.

Трудно е да се обобщи в

няколко реда или дори страници цялата житейска и творческа съдба на Гена Димитрова. За музикалната критика и за почитателите на оперното изкуство е ясно, че Гена е сред колосите в музикалната история на XX век (неслучайно баритонът Лео Нучи я нарича „един от големите вокални паметници на „Арена ди Верона“). Гласът ѝ до днес поразява с мощта и с многообразието си от багри, а образците на вокална интерпретация, които тя остави, ще бъдат и занаят за идните поколения певци.

Бягство от прекрасния видео свят

Телевизията и детето

Тодор АРНАУДОВ

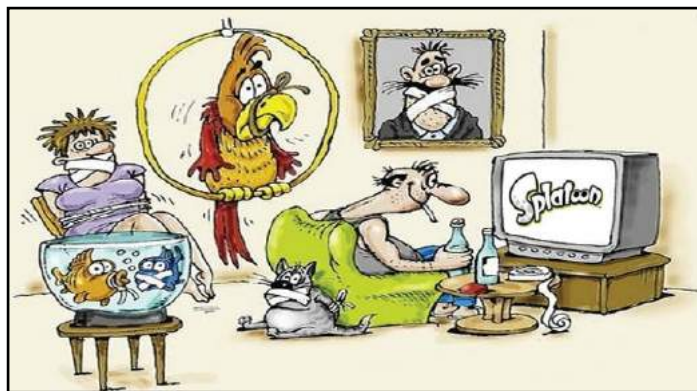
Като бях малък, възрастните ни плашеха, че сме щели да си развалим очите от гледане на телевизия. Бях се стреснал, но не можех да спра да гледам, затова се опитвах поне да намаля вредата, като мигах и си държах клепачите затворени за по-дълго време. Скоро обаче пак се взирах нормално, защото май нещо ни будалкаха...

Баламосаха ни и с други неща. Един от ранните ми телевизионни спомени е, че се говореше за някой си Кашпировски, който щял да ни хипнотизира през телевизионния екран. Горещо-долу по същото време в Пловдив витаеше симпатичният полтъргаист Кики, който беше толкова известен, че дори ние, децата от детската градина, осъществявахме интергалактическа връзка с него чрез допиране на кибритени клечки. Надявах се Кики да е „някъде там“, както по-късно ни подсказаха агентите Мълдър и Скъли, но се отнасях с насмешка към телевизионния хипнотизатор, както и към хипнозата въобще. Що за глупости – люлеят джобен часовник на верижка пред лицето ти, отброяват наобратно, щракват с пръсти и ти заспиваш. Алф се опита, но така и не успя с Лъки!

Илюзиите ми за Кики и извънземните не оцеляха дълго. Имало научно обяснение – ние сами сме били движители клечките заради някакво си мускулно напрежение. По-тревожна обаче беше втората илюзия, която също се разби, за съжаление, много по-късно. Оказа се не само, че Кашпировски *наистина* ни е хипнотизирал и хитро ни се е подигравал, а го е правила *самата телевизия като медия*, без значение кой е „екстра-сенсът“ пред камерата и кой е каналът. Значи не е било случайно, че водещите ни гледат втречено и ни заповядват: „*Останете с нас!*“, „*Ще се видим след рекламите!*“, „*Не сменяйте канала!*“ и ние им се подчиняваме. Затова ли „По света и у нас“ започваше с часовник и отброяване?!

Още в края на 60-те години открили, че гледането на телевизионни образи кара вълните от кората на мозъка да преминават от бързия ритъм на средоточаване и активно зрително търсене – Бета, в състояние на забавен ритъм, или т.нар. Алфа, което първо е отчетено при лек сън и хипноза. Според изследванията на д-р Емери втречването

в екрана не е внимаване, а е вид транс, разсейване и сънуване с отворени очи, което донякъде ни е известно и без електроенцефалограма, защото телевизорът се използва за приспивателно.

Бebета, деца и възрастни замръзват неподвижно и зяпват пред екрана. Някои хора се будят и се дразнят, ако близките им *спрат* телевизора, под чийто съпровод те *спят по-дълбоко*; други се чувстват самотни, ако не чуват гласа на телевизор или радио. Подрастащите учат под съпровод на телевизор и са неразделни със своите смартфони и таблети, които са винаги включени, „виждащи“ и „чуващи“. Всичко това ми напомня за английски фантастичен роман от 40-те години, където беше *невъзможно да изключваш телевизора...*

Научнопопулярната книга „Телевизията и детето“ от биофизика Вирджилиу Георге (изд. Омофор, 2010 г.) обобщава и уточнява научните изследвания за ефектите, които обикновените зрители смътно усещат, а техните водещи користо използват. Преминаването в режим Алфа се случва след две минути гледане, независимо от съдържанието на предаването. Колкото по-дълго време се прекарва пред телевизора, толкова повече се забавя мозъчната активност и се прекъсва връзката между полукулбата през мазолестото тяло. Преминава се дори в режим Тета – по-дълбок сън. Потиска се

Тодор Арнаудов е магистър по информатика от Пловдивския университет, специализирал е „Компютърна лингвистика“ в Уулвърхамптън, Англия. Автор на интердисциплинарния избираем курс „Универсален изкуствен разум“, вплитащ математика и информатика от изкуствения интелект, психология на развитието и поведението, невронауки и философия, в търсене на обща кибернетична теория на познанието и творчеството. Сътрудничи на проекта с отворен код „Cognitive Algorithm“.

тирана и у нас – с Голямото пиле, Елмо, Бисквитеното чудовище. Не знам дали са отчетели резултатите в България, но в САЩ били не просто неочаквани, а „катастрофални“: „Децата, насърчавани от родителите си да гледат [предаването], имали най-беден речников запас, не успявали да внимават в значенията на думите и да ги подредят правилно“. Те били свикнали с визуални ефекти, картинки и анимации и бързо се отегчавали от уроците в училище. Макар да имали известни случайни знания, получени от телевизията, децата не могли да правят връзки между тях и да стигат до заключения – признак на т.нар. *функционална неграмотност*. Те само запаметявали и повтаряли като папагали реклами и отделни думи. По мое време знаехме наизуст песничката: „*Пуловера на татко аз обичам и често тайничко си го обличам. Дори да го измърля, татко няма да се сърди – мама го изпира със „Пурлан*“. За текстовете и думите, които днешните дечица учат от телевизорите, си е страшно да се говори. Все по-масово явление е синдромът на дефицит на вниманието, със или без хиперактивност (ADHD), като дори и „здравите“ деца са по-разсеяни и по-трудно и за по-кратко време задържат вниманието си, отколкото предходните поколения.

Телевизията „заразява“ и „трови“ умовете ни, но защо се случва така? Видеоизображенията – било телевизионни, компютърни, на смартфони, видеоигри или каквито и да било подобни мултимедийни устройства – са различни и по-„екстремни“ от образите в естествената среда. Те светят със собствена светли-

лявото (аналитичното) полукулбо и работата на челните дялове на кората, които ръководят най-висшата абстрактна и волева нервна дейност, а дясното полукулбо е „болезнено стимулирано, но ограничено до пасивно възприемане на картините“. Започваме преобладаващо да *чувстваме* – неясно, неопределено и инстинктивно, вместо да *разсъждаваме* с отчетливи понятия и причинно-следствени връзки. Ставаме по-податливи на абсурдни и първосигнални внушения и на примитивни емоции: страх, агресия, еротика. По-раздражителни и импулсивни сме и страдаме, ако изпуснем епизод на любимото си предаване. Не помняме и не осъзнаваме почти нищо от видяното: „от 2700 изследвани [зрителни] 90% са разбрали погрешно това, което са гледали по телевизията само преди няколко минути“.

Някога се е смятало, че телевизията може да помогне в образованието. В края на 60-те години в САЩ започва да се излъчва предаването за предучилищно обучение „Улица Сезам“ с благородната цел да помогне на изоставащите в езиковото си развитие деца от по-бедните слоеве. По-късно програмата беше адап-

Научен речник

Под понятието *сложна система* разбираме система с много независими елементи, всеки от които може да влезе във взаимодействие с останалите. Например купчина пясък може да се разглежда като сложна система. Натиск върху една песъчинка увеличава силата на натиск върху всички останали песъчинки в купчината, а песъчинките от своя страна реагират на това с лека деформация, която предизвиква противодействащи сили. Борсата е друг пример за сложна система, при която купувачите и продавачите променят поведението си, когато се променя поведението на други купувачи и продавачи. Такава система като фондовата борса, където поведението на елементите се променя от действията на други елементи,

Сложните адаптивни системи

се нарича сложна адаптивна или самонагаждаща се система.

Преди появата на високоскоростна изчислителна техника е било трудно сложните системи да се изследват. Тези системи са прекалено големи, твърде многокомпонентни, за да се подхожда към тях с методите на конвенционалната математика. Най-важният резултат от компютърните изследвания на сложните адаптивни системи е понятието „неочаквано свойство“. Да вземем отново за пример купчината с пясък. Ако добавяме песъчинки на купа, то рано или късно неочаквано ще се появи нов тип поведение. Когато добавим милион песъчинки, ще се образува лавина, като това поведение е коренно различно от предишното явление, свързано със създаването

на натиск. Тъй че с добавянето на тези милион песъчинки достигаме точка, където понятието „повече“ се превръща в „друго“.

Важна черта на неочакваните свойства е, че те не се появяват постепенно. С други думи, едно пясъчно зрънце го комбинираме с още много други, но за да предизвикаме лавината, трябва да добавим толкова, че да се стигне до критична промяна в състоянието на пясъчната купчина.

Може да се направи едно много интересно предположение – някои свойствата на ума, като съзнание и самоанализ, са неочакваните свойства на множество от неврони (нещо като лавини, които възникват като неочаквано свойство на множество пясъчни зрънца). Ако е така, тогава еволюцията на нервните системи се изразява в достигане до точката, в която „повече“ се превръща в „друго“.

Една от големите задачи на науката днес е да създаде способности за предсказване на появата на неочаквани свойства, базирайки се на свойствата на отделните елементи в системата. Засега няма големи успехи в тази насока, съществуват мнения, че и никога няма да е напълно възможно. Но все още е много рано да се отказваме от опитите за решаването на този проблем.

➔ От стр. 22

на и са рязко очертани и контрастни прозорци към друг свят с други закони, където невероятни и увлекателни картини се сменят бързо и внезапно като във фантазия или сън. Умът не може да ги осмисли, а съчетанието им с резки звуци усилва илюзията за възможна заплаха и ни кара подсъзнателно да бъдем нащрек. Самата природа на видеообразите ги прави *капан за вниманието*, от който се излиза трудно като от наркотична зависимост. Установено е, че дългото излагане на телевизионни стимули, по няколко часа всеки ден, особено в предучилищна и детска възраст, може да доведе до трайни структурни и функционални промени – до *увреждания* на челните дялове на мозъка. Телевизията намалява способността за съсредоточаване, за четене и писане, *„даже и в най-добрите среди“ и в най-добрите колежи в САЩ.*

Да не забравяме за конкретното съдържание на медиите, което подсилва емоционалната ни зависимост. Посланията на съблазнителната еротика и хедонизма *„отварят път към щастие“*, а други – *„важният си ти“*, *„всичко започва с теб“* – подвеждат зрителите към наивен егоцентризъм и нарцисизъм. Тонът като цяло е пропит с инфантилност, със сладникава или пък съзливлива сантименталност, преиграване, поучения и внушения. Придава се

Бягство от прекрасния видео свят

важност на личности с измамно благоразположение към зрителя: усмихващи се красавици, знаменитости и всякакви носители на символи на успех, власт или авторитет. Чрез тях и чрез мили детски гласчета или дълбоки „патриархални“ гласове ни се вдъхва фалшиво усещане за доверие, сигурност и добронамереност.

Злоупотребата с видеотехнологии е опасно спускане към долината на „Идиокрацията“ (комедия-фантастика от САЩ, 2006 г.). Пързалката обаче има още една писта: *интернет*. Мрежата ни дава достъп до всичкото знание на света, но също така ни разсейва и накъсва мисълта ни с безброй съобщения, известия и възможности. Чрез нея прехвърчаме от връзка на връзка и мигновено получаваме готови отговори на въпросите си. Някои от пътеките ни примамват към приятни и любопитни образи и видеоклипове и неусетно ни връщат обратно на трасето на първата писта. В последните години търсачките са като в приказките от „Хиляда и една нощ“ – можем да им задаваме с гласа си: *„Сезам, отвори се!“*, и да ни се разкрият неземни красоти.

Заради всички тези видими технологични вълшебства обаче се получават „сериозни пропуски в абстрактното и логическото мислене“. Децата имат желание

да постигнат успех в училище, но „въпреки положените усилия не показват особено развитие на висшата мисловна дейност“. Студентите се затрудняват да решават задачи по математика, в които има повече от една стъпка. По данни от Националния институт за измерване на резултатите от обучението в САЩ – NAEP, „едва 44% от гимназистите могат да пресметнат колко трябва да им върнат от 3 долара, с които са поръчали два вида храна“. „Едва 20% от младежите на 20 г. могат да напишат молба за работа, 4% разбират разписанието на автобусите, 12% могат да подредят 6 обикновени дробни по големина. Само 20 – 25% от днешните ученици могат ефективно да се обучават по традиционните методи“. Положението в България е аналогично: около 40% от българските 15 – 16-годишни ученици, участвали в международния тест PISA от 2015 г., са определени като *функционално неграмотни* по четене, математика и природни науки.

През 1932 г. писателят Олдъс Хъксли предупреждава, че в „*Прекрасния нов свят*“ хората не четат и не си задават излишни въпроси. Неделимата клетка на обществото – семейството – е разбита. Децата се произвеждат в заводи – по толкова, колкото са необходими – и се възпита-

ват чрез дресировка по методите на Павлов, като им се внушава инстинктивна омраза към книгите и почит към правилните консуматорски ценности: *„по-добре хвърли, но не кърпи“*. Момченцата и момиченцата от най-ранна възраст са еротизирани и сексуално разкрепостени. Всеки е проектиран да принадлежи към определена каста и генетично да има точно такива способности, знания и интереси, каквито са нужни на Световната държава. Всички си вършат отредената им работа и са доволни и щастливи от живота, а когато не са, си казват: *„грамче сома си пийни – всички гръжи забравя!“*. Сомата е опиат, който създава радост и предизвиква приятни халюцинации – нещо като *видеонаркотиците*. Понякога се срещат инакомислещи, но те са случайни дефекти в системата и за да не смущават всеобщото блаженство, са изпращани на безплатна *почивка* на отдалечени острови. Телевизията е навсякъде. Дори неизлечимо болните в „мортаториумите“ са унесени в забавните програми на екраните, вместо да погледнат поне смъртта си с отворени очи.

Защо научно-техническите кадри да се приобщават към хуманитарните науки и литературата и защо хуманитаристите да се информират за невропсихологията и биофизиката? За да имат по-голям шанс да се събудят от дълбокия сън в Прекрасния видео свят, в който живеем.

Отличници награждават отличници

Тържествено връчване на грамоти на участниците в състезанията за зрелостници, организирани от Филологическия факултет

Официалната церемония по обявяването на резултатите и връчването на награди на отличилите се и грамоти за участие в състезанието по руски език за зрелостници „Я знаток русского языка“ и състезанието по български език и литература за зрелостници се състоя на 24 март 2018 г. по време на Деня на отворените врати на Филологическия факултет, проведен в 4. аудитория на Ректората на Пловдивския университет.

Отличилите се със знания по български език и литература и по руски език бяха приветствани от доц. д-р Константин Куцаров, доц. д-р Елена Гетова и доц. д-р Надя Чернева, заместник-декани на Филологическия факултет, които поздравиха присъстващите за високите резултати в състезанията и ги увериха, че изборът им да учат във Филологическия факултет на Пловдивския университет е правилен и отговаря на тенденциите в успешното професионално ориентиране и реализация в променящото се динамично обществено развитие.

Наградени участници

Всички участници в състезанията получиха служебна бележка за кандидатстване, грамота за участие, а отличниците в състезанието по български език и литература бяха наградени с полезни речници на съвременния български език. Участниците в състезанието по руски език за зрелостници „Я знаток русского языка“, проведено в Пловдив, Стара Загора, Бургас и Хасково – общо 167, от които 92 отличници, получиха своите награди от отличниците в състезанието през 2017 г. – Атанас Костадинов, Детели-

на Пеева, Лия Златева, Ралица Бинева, които вече са първокурсници в специалностите „Руска филология“ и „Български език и руски език“. Отличени с диплом бяха и преподавателите русисти, подготвили достойно представилите се зрелостници.

Ето какво споделя Атанас Костадинов: „Студент съм в I курс на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“, специалност „Български език и руски език“. Избрах тази специалност, защото исках да продължа обучението си по двата езика, а единственият университет

в България, който я предлага, е Пловдивският университет.

Първият ми досег с университетта беше след участието ми в състезанието по руски език „Я знаток русского языка“. Това предопредели и моя избор. Когато постъпих, очаквах да надгражда знанията си по български и по руски език и да науча много нови и интересни неща. Очакванията ми се оправдаха. В университетта срещнах много добри преподаватели, които със своята харизма завладяват аудиторията. Лекциите им са интересни и увлекателни. Университетът си сътрудничи с много чуждестранни университети, което е една добра възможност за студентите. Удовлетворен съм от избора, който направих!“

Бъдещите студенти на Филологическия факултет разгледаха учебните зали на университета, в Деканата се снимаха с тога и шапка, приемайки предизвикателството да си се представят като дипломирани бакалаври във Филологическия факултет на Пловдивския университет.

Студенти проучват свои колеги дали са били свидетели на расова дискриминация

Иван КЪРЧЕВ

Клубът по международно хуманитарно право проведе анкета в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ по случай Международния ден за борба с расовата дискриминация (21 март). Членовете от клуба се срещнаха със 100 студенти от различни факултети и специалности и след обработването на отговорите достигнаха до следните резултати: оказа се, че 69% от анкетирания не знаеха, че 21 март е важен международен ден, свързан с борбата срещу расовата дискриминация. Внушителната разлика се видя в отговорите – 93% от анкетирания не са били дискриминирани на база раса, но 70% от тях са били свидетели на подобно

отношение. На немаловажния въпрос: „Кой документ защитава правата и свободите на човека?“, едва 24 души споменаха Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи. Малка част от хората (13%) бяха записали Всеобщата декларация за правата на човека и около 9% се бяха опрели на конституцията, която има национално приложно поле за разлика от международните документи, които бяха споменати. А около 25% от анкетирания изобщо не бяха отговорили на този въпрос.

Отговорите на последния въпрос от анкетата, отнасящ се до примерни методи за справяне с този проблем, бяха най-разнообразни. Толерантност, равни права и задължения за

всички, интеграция на малцинствата, гласност на проблема, възпитание, образование и обучение за правата на човека са най-често предлаганите решения. Не са малко и студентите, които са посочили, че този проблем не може да се реши и затова не е нужно и да се коментират каквито и да е методи за справянето с него.

Изводът, до който достигнаха студентите от Клуба по МХП е, че дискриминацията, базирана на расова основа, е голям проблем в нашето общество. Студентите – младият глас на обществото – също са на това мнение.

„Виждаме, че дискриминационното отношение е около нас, но въпреки това трудно можем да се борим с него. Метод-

дите, които бяха предложени от анкетирания за справяне с проблема, са всъщност изпълними – с наши индивидуални усилия и с усилията на властимащите органи. Ние, като клуб, занимаващ се с международно хуманитарно право, прокламираме на принципите на хуманност, даващи гласност на човешките права и основните принципи на червенокръстското движение, ще продължим с дейността си. По този начин ще допринасяме за промяната“ – заяви координаторът на клуба Моника Йорданова по време на отчитането на резултатите от кампанията. Тя призова всички студенти, докторанти и преподаватели да бъдат различни, но не и безразлични.